

INSTITUTIONEN FÖR LITTERATUR,
IDÉHISTORIA OCH RELIGION

Den primitiva kelten

Den rasistiska bilden av den irländska kelten inom den
viktorianska antropologin under 1850- och 1860-talen

Emil Bigsten

Termin: HT 2019

Kurs: IL2502, Uppsatskurs 30 hp

Nivå: Master

Handledare: Mats André

Abstract

Master Thesis in History of Ideas

Title: The primitive Celt – The racist image of the Irish Celt within Victorian Anthropology during the 1850s and the 1860s

Author: Emil Bigsten

Year: Fall 2019

Department: The Faculty of Arts at the University of Gothenburg

Supervisor: Mats André

Examiner: Björn Billing

Keywords: Victorian Anthropology, 1850s-1860s, anti-Irish racism, Robert Knox, The Anthropological Society of London, Anthropological Review

This thesis explores the racist assumptions pertaining to the Irish Celts during the Victorian era as it is expressed within the anthropological thought of the age. These assumptions are explored in *The Races of Men* (1850) by Robert Knox and in five essays published in the journals of *the Anthropological Society of London* during the 1860s. The racist assumptions of the Victorian anthropologists are made sense of through Dipesh Chakrabarty's claim that the historicist thought of the 19th century was used to justify the colonial holdings of the European powers. Historicist thought claimed that some peoples were more modern and therefore more civilized than others, and while granting that the colonized peoples in theory could be modern and civilized in reality they never would be. Hence, European presence and sovereignty in these backward countries was of necessity. Although Ireland by no means was a British colony during this century, the history of the sister isles was one of colonial exploitation of Ireland by England. This thesis argues that the same colonial – and inherently racist – trope was applied when describing the Irish Celts as when describing non-European peoples. It is shown that the image of the Celt that shows forth deviates quite a lot from what

was regarded as a civilized exterior and a civilized behavior, and instead approaches the image of primitive or uncivilized man. The Celt is depicted as prognathous and with a low facial angle, and thus as organically primitive. The exterior of the Celt conjures up the image of the negro. The Celt is described as lacking in reason, as lazy and turned backwards. The Celt is furthermore depicted as unsteady and volatile. In several of the essays it is explicitly argued that the Celt is unsuited for self-rule and free institutions.

Innehållsförteckning

Del 1: Introduktion

Inledning	5
Teori	7
Metod	10
Material	12
Syfte, avgränsningar, frågeställning	14
Tidigare forskning	16
Disposition	20

Del 2: Kontext

Den koloniala relationen mellan Irland och England	21
Den viktorianska antropologin	25
Om termen "kelt"	30

Del 3: Analys

Keltens fysiska yttre	31
Keltens karaktär	36
Kelten och förmågan till självstyre	45
Avslutning	49
Litteraturförteckning	53

Del 1: Introduktion

Inledning

The Irish hate our order, our civilisation, our enterprising industry, our pure religion. This wild, reckless, indolent, uncertain and superstitious race have no sympathy with the English character. Their ideal of human felicity is an alternation of clannish broils and coarse idolatry. Their history describes an unbroken circle of bigotry and blood.¹

Benjamin Disraeli, konservativ politiker och sedermera premiärminister, beskrev irländaren på detta sätt år 1836, ett år innan Viktorias trontillträde. Dessa ord är en god illustration av hur den irländska ”rasen” betraktades under den viktorska epok som inleddes året därpå. Disraeli var nämligen långtifrån ensam i denna sin mörka syn på den irländska karaktären.

1845 skrev historikern James Anthony Froude att irländarna var ”more like tribes of squalid apes than human beings”.² Historikern och romanförfattaren Charles Kingsley uttryckte efter en resa genom Irland år 1860 sin förfäran över att där ha stött på vita schimpanser.³ Två år senare och tre år efter att *On the Origin of Species* hade publicerats kunde man i den engelska satirtidningen *Punch* läsa en text som utmålade irländaren – *the Irish Yahoo* – som den felande länken mellan gorillan och negern.⁴ Till och med Friedrich Engels, då boende i Manchester, kunde – under inflytande av Thomas Carlyles anti-irländska utfall i en bok om den chartistiska rörelsen – i *Den arbetande klassens läge i England* (1845) ge följande föga smickrande beskrivning av irländarna:

Spriten är det enda som gör irländarens liv värt att leva, spriten och hans muntra och bekymmerslösa temperament; så han frossar i dryckenskap intill den mest djuriska fylla. Irländarens sydlandskt gladlynta karaktär, hans råhet, som placerar honom på en nivå obetydligt över vildens, hans förakt för alla människovärdiga nöjen, vilka hans råhet sätter honom ur stånd att

---

¹ Benjamin Disraeli citerad efter Tim Pat Coogan, *The Famine Plot*, (New York: Palgrave Macmillan, 2012), s. 57.

² James Anthony Froude citerad efter Coogan 2012, s. 219.

³ Charles Kingsley citerad efter Coogan 2012, s. 219.

⁴ Coogan 2012, s. 218.

delta i, hans orenlighet och fattigdom, allt detta uppmuntrar dryckenskap. Frestelsen är stor, han kan inte motstå den, och när han har pengar super han upp dem. Vad annat skulle han göra? Hur kan samhället klandra honom när det försätter honom i ett läge som nästan oundvikligt gör honom till drinkare; när det lämnar honom åt honom själv, åt hans barbari?

Med en sådan konkurrent måste den engelske arbetaren kämpa, med en konkurrent som befinner sig på den lägsta nivå som är möjlig i ett civiliserat land, som just av detta skäl behöver mindre i lön än någon annan.⁵

Gustave de Molinari, en belgisk politisk ekonom, publicerade 1880 en serie artiklar om tillståndet i Irland. I en av dessa artiklar gjorde han reflektionen att de största engelska tidningarna inte lät något tillfälle gå sig förbi att behandla irländarna som en underlägsen ras, som ett slags vita negrer.⁶ Historikern Edward A. Freeman gav prov på denna engelska tendens när han använde sin kvickhet för att ge luft åt sitt förakt för såväl irländaren som negern i samband med en resa genom Amerika: ”This would be a grand land if only every Irishman would kill a negro, and be hanged for it.”⁷

Efter ett decennium av parlamentarisk agitation från *the Home Rule League* och *the Irish Parliamentary Party*, och i en situation där *the Irish Parliamentary Party* höll maktbalansen i parlamentet efter valet 1885, lade den liberala regeringen under Gladstone år 1886 fram den första *Home Rule Act* för omröstning i parlamentet. Detta lagförslag skulle ha gett Irland lokalt självstyre och ett återupprättat parlament men fälldes i underhuset efter att ha splittrat det liberala partiet. *Home Rule* var ett rött skynke för den konservativa oppositionen, och dess ledare Lord Salisbury menade att ett beviljande av självstyre för irländarna hade varit detsamma som ett beviljande av självstyre för hottentotterna (att det senare hade varit absurt behövde givetvis inte påpekas). Självstyre var något som var förbehållet den teutoniska rasen.⁸ Argumentet att kelten rentav avskydde frihet och älskade despoti var inte heller ovanligt; den viktoriaiska historikern Goldwin Smith kan få utgöra exempel:

---

⁵ Friedrich Engels, *Den arbetande klassens läge i England*, (Göteborg: Proletärkultur AB, 1983 [1845]), s. 96-97

⁶ Lewis Perry Curtis Jr, *Apes and Angels*, 2:a upplagan, (Washington & London: Smithsonian Institution Press, 1997 [1971]), s. 1.

⁷ Edward A. Freeman citerad efter Hugh A. MacDougall, *Racial Myth in English History*, (Montreal: Harvest House, 1982 och Hanover & London: University Press of New England, 1982), s.101.

⁸ Liz Curtis, *Nothing But the Same Old Story: The Roots of Anti-Irish Racism* (London: Information on Ireland, 1988 [1984]), s. 57.

The Teuton loves laws and parliaments, the Kelt loves a king. Even the highly civilized Kelt of France, familiar as he is with theories of political liberty, seems almost incapable of sustaining free institutions. After a moment of constitutional government he reverts, with a bias which the fatalist might call irresistible, to despotism in some form, whether it be that of a Bonaparte or that of a Robespierre.⁹

Ämnet för föreliggande uppsats är frågan hur denna rasistiska syn på den irländska kelten reproducerades inom den viktoriaiska antropologin kring mitten av 1800-talet, och hur denna bild hör samman med den irländska strävan efter att kapa – helt eller delvis – de politiska banden med Storbritannien.

Teori

I den första volymen av den amerikanska historikern Theodore W. Allens *The Invention of the White Race* kan man läsa följande om europeisk rasism:

Historians such as [David Beers] Quinn, [Howard Mumford] Jones, [Nicholas P.] Canny and [James] Muldoon argue effectively that racism among Europeans is not limited to their relations with non-Europeans, but that it can exist in the most extreme form between one European nation, such as England, and another, such as Ireland.¹⁰

Enligt Allen är europeisk rasism alltså inte begränsad till européernas relationer till icke-européer, utan historiskt betraktat har den också funnits mellan olika europeiska nationer. Frågan är då hur man teoretiskt ska förstå en sådan inom-europeisk rasism, liksom dess orsaker. Och mer specifikt: Hur ska man förstå den engelska anti-irländska rasismen och dess orsaker?

Dipesh Chakrabartys bok *Provincializing Europe* kan hjälpa till med att ge ett svar på dessa frågor. Chakrabarty hävdar i denna bok att historicismen gjorde det möjligt för den

---

⁹ Goldwin Smith citerad efter MacDougall 1982, s. 97.

¹⁰ Theodore W. Allen, *The Invention of the White Race Volume One: Racial Oppression and Social Control*, 2:a upplagan (London & New York: Verso, 2012 [1994]), s. 29.

europiska imperialismen att betrakta historien som en och densamma för alla mänskliga samhällen. Historien bestod av ett antal stadier där olika folk hade kommit olika långt, men där alla styrde mot samma slutpunkt. Längst i den historiska utvecklingen hade Europa kommit, och alla samhällen utanför Europa skulle genomgå samma historiska utveckling. Men så länge de utom-europeiska folken inte hade nått fram till civilisationsstadiet var det nödvunget att alla dessa folk regerades av Väst (som skulle utbilda och förbereda dem för självstyre). Den tidpunkt då dessa folk var tillräckligt civiliserade för medborgarskap och självstyre sköts dock ständigt på framtiden.¹¹ ”Historicism”, skriver Chakrabarty, ”thus posited historical time as a measure of the cultural distance (at least in institutional development) that was assumed to exist between the West and the non-West. In the colonies, it legitimated the idea of civilization.”¹² Det existerade således olika historiska tider samtidigt, och dessa mätte det kulturella avståndet mellan olika folk. De utom-europeiska koloniserade folken befann sig i en historisk tid som Europa redan hade passerat och lämnat bakom sig. Och så länge de befann sig där var medborgarskap och politiskt självstyre, vad Chakrabarty kallar för politisk modernitet, otänkbart. ”Within this thought, it could always be said with reason”, fortsätter Chakrabarty, “that some people were less modern than others, and that the former needed a period of preparation and waiting before they could be recognized as full participants in political modernity.”¹³ I teorin var det alltså möjligt för alla folk att civiliseras, men i praktiken var vissa folk – de koloniserade folken – oförmögna att civiliseras. Hur ska då detta översättas till den viktorska epokens irländska kelter?

Chakrabarty beskriver ju hur man i Väst betraktade de folk som man koloniserade utanför Västerlandet. Irland hör bevisligen geografiskt till Västerlandet – till Europa – men den springande punkten är huruvida Irlands relation till England var en kolonial relation eller inte. För det Chakrabarty beskriver är ett kolonialt tänkande som ytterst syftade till att rättfärdiga europeiska staters närvaro och överhöghet i kolonierna. Det avgörande är alltså inte koloniernas geografiska position, utan just den koloniala relationen. Om Irland var en engelsk koloni – och om England behövde rättfärdiga sin närvaro och dominans på ön – kan man hos

---

¹¹ Dipesh Chakrabarty, *Provincializing Europe* (Princeton & Oxford: Princeton University Press, 2000), s. 6-11.

¹² Chakrabarty 2000, s. 7.

¹³ Chakrabarty 2000, s. 9.

engelsmännen förvänta sig ett likartat kolonialt tankemönster om irländarna som om t.ex. indierna. Var då Irland en engelsk kolonialbesittning?

Den irländske historikern David Beers Quinn pekar på att koloniseringen av Virginia och koloniseringen av Ulster sammanföll i tid, och menar att de män som utförde dessa koloniseringar betraktade dem som identiska företag. Och, skriver han, det var koloniseringen av Irland som fick engelsmännen att vända blickarna mot Amerika.¹⁴ Den brittiske historikern Colin G. Calloway är inne på liknande tankar när han skriver att vid den tidpunkt då engelsmännen ”began settling the Chesapeake region [d.v.s. Virginia] and New England, they were entrenching colonial frontiers in Scotland and Ireland and had formed opinions about how to deal with people ’beyond the pale’ [d.v.s. bortom civilisationen]”.¹⁵ De attityder och metoder engelsmännen utvecklade för att underkuva irländarna, fortsätter Calloway, exporterade de sedan till Amerika där det sätt att styra över ett koloniserat folk som de hade lärt sig i Irland tillämpades på den amerikanska ursprungsbefolkningen.¹⁶ Enligt historikern Nicholas P. Canny utvecklades den engelska kolonialideologin av de män – kallade *Adventurers* – som under 1560- och 1570-talen finansierade de första försöken att anlägga kolonier i de irländska provinserna Ulster och Munster. Canny skriver att omkring 1600 ”the old concept of the Irish as socially inferior to the English was being replaced with the idea that they were culturally inferior and far behind the English on the ladder of development”. Gaeliska Irland ”was now seen as a cultural throwback that must be painfully dragged to modernity”.¹⁷ Som framgår av citaten ovan hade de engelska kolonisatorerna på Irland börjat tänka i termer av att det mänskliga samhället hade en historia och genomgick en kulturell utveckling. Utifrån denna tänkta utvecklingskurva, hävdar Canny, klassificerades olika kulturer. Och givetvis var engelsmännen kulturellt överlägsna de barbariska irländarna.¹⁸

Efter *the Act of Union* som enade Irland och Storbritannien i en politisk union från och med 1:a januari 1801 fick Irland parlamentarisk representation i det brittiska parlamentet i

---

¹⁴ David Beers Quinn, *The Elizabethans and the Irish*, (Ithaca, New York: Cornell University Press, 1966), s. 121, 106.

¹⁵ Colin G. Calloway, *White People, Indians and Highlanders*, (New York: Oxford University Press, 2008), s. 34.

¹⁶ Calloway 2008, s. 34

¹⁷ Nicholas P. Canny, ”The Ideology of English Colonization: From Ireland to America” i *The William and Mary Quarterly*, Vol. 30, No. 4, (Oct., 1973), s. 575-598, bägge citaten på s. 592.

¹⁸ Canny 1973, s. 589-592.

Westminster. Det är därför svårt att hävda att Irland efter detta *formellt* sett var en engelsk, eller brittisk, koloni. Man kan likväl med rätta hävda att relationen mellan de två öarna även fortsättningsvis hade en kolonial karaktär. Det irländska parlamentet upplöstes i och med unionsfördraget och all lagstiftning om irländska förhållanden flyttade till London¹⁹; den verkställande makten i Irland utnämndes i och skickades från London; de ekonomiska relationer mellan Irland och Storbritannien som följde på unionsfördraget hade tydliga koloniala drag²⁰; att Irland regerades med undantagslagar (*Coercion Acts*) under unionstiden var mer regel än undantag²¹ etcetera. Huruvida Irland under unionen är att betrakta som en brittisk kolonialbesittning eller ej är dock av underordnad betydelse i detta sammanhang. Frågan är snarare om engelsmännens koloniala syn på irländarna bestod också under unionen, oavsett om Irland formellt sett var en brittisk koloni eller ej. Och om engelsmännen tillämpade samma koloniala tankefigur i relation till såväl sina koloniala undersåtar utanför Europa som till sina irländska grannar vore väl det fallet?

Anti-irländsk rasism bör således förstås som tillämpningen av en kolonial, och inneboende rasistisk, tankefigur i betraktandet och beskrivningen av den irländska kelten. Om en sådan kolonial och rasistisk tankefigur kom till användning när viktorska antropologer beskrev den irländska kelten kan man därför tala om förekomsten av en anti-irländsk rasism inom den viktorska antropologin.

Metod

I *Hermeneutics* skriver Richard E. Palmer att "[t]he task of interpretation must be to make something that is unfamiliar, distant, and obscure in meaning into something real, near, and intelligible".²² Detta kan man uppnå genom att välja en specifik synvinkel ur vilken man betraktar den studerade texten. Först genom att placera texten i en viss kontext får den nämligen en innebörd; "meaning is a matter of context; the explanatory procedure provides

---

¹⁹ Och, som Allen påpekar, i ett parlament där de irländska parlamentsledamöterna inte utgjorde ens en femtedel av parlamentet kunde ett nationalistiskt irländskt parti med lätthet kontrolleras. – Allen 2012, s. 94-95.

²⁰ Lebow 1976, s. 7.

²¹ Dorothy Macardle, *The Irish Republic*, 4:e upplagan, (Dublin: Irish Press Ltd., 1951), s. 49.

²² Richard E. Palmer, *Hermeneutics*, (Evanston: Northwestern University Press, 1969), s.14.

the arena for understanding. Only within a specific context is an event meaningful.”²³ Vid tolkningen av en text går man alltså in med en viss förförståelse som bestämmer den tolkning man gör av texten. Man kan säga att man utifrån sin förförståelse först tolkar textens kontext, och först därefter analyserar själva texten. Med andra ord – utifrån en förförståelse av hur en text ska förstås tolkar man denna text. Och med hjälp av denna tolkning får man en bättre förståelse av hur texten ska förstås och kan återvända till texten med en bättre förförståelse i en aldrig upphörande hermeneutisk cirkel (eller spiral). Men den hermeneutiska cirkeln innebär inte bara att man ständigt återvänder till texten med en fördjupad förförståelse; den innebär också att man tolkar delarna genom helheten och helheten genom delarna. Enligt Friedrich Schleiermacher finns det i den hermeneutiska cirkeln såväl en objektiv som en subjektiv aspekt. Den objektiva aspekten utgörs av texten själv, medan den subjektiva aspekten utgörs av det tolkande subjektets förståelsehorisont. I den hermeneutiska cirkeln handlar det vidare både om att relatera textens delar till dess helhet och om att relatera texten till den större kulturkontexten – vad filologen Friedrich Ast kallade tidsandan eller vad Wilhelm Dilthey kallade den sociohistoriska världen.²⁴

Det främmande i det viktoriaiska samhällets sätt att tala om irländaren består i det till synes rasistiska i denna diskurs. När det handlar om den viktoriaiska antropologins sätt att beskriva kelten handlar det snarare om att kasta ljus över det dunkla i att man så flitigt tillskriver kelten vissa karaktärsdrag snarare än andra. Lika gåtfullt torde det vara att stöta på beskrivningar av keltens fysiska yttre där han ges en framskjutande käke med stor mun och tjocka läppar, platt näsa med vida näsborrar och en sluttande panna. Frågan är då hur man kan göra detta begripligt. Som framgick av föregående kapitel anser jag att detta blir begripligt först om man antar att det viktoriaiska samhällets intellektuella tillämpade samma koloniala (och rasistiska) tankefigur i relation till irländaren som till de utom-europeiska kolonialfolken. Min undersökning ska försöka visa att så är fallet. Detta kan bäst uppnås genom att relatera de källtexter som ska undersökas till den viktoriaiska antropologins civilisationsbegrepp. Med hjälp av denna kontext blir det begripligt varför de undersökta antropologerna till exempel betonar att kelten mer än allt annat känner aversion inför arbetet; att man besatt den

---

²³ Palmer 1969, s. 24.

²⁴ Palmer 1969, s. 14-26, 77, 87-88, 103-106, 118-121. Per Johan Ödman, *Tolkning, förståelse, vetande*, 3:e upplagan, (Lund: Studentlitteratur, 2017), s. 97-107.

(protestantiska) arbetsetiken var nämligen ett säkert tecken på att man var civiliserad. Den civiliserade människan arbetar; den primitiva människan slår dank och underkastar sig sina primordiala drifter och instinkter. Att kelten saknar arbetsdisciplin visar således på brist på civilisering och därmed på likhet med utom-europeiska vildar. Och denna likhet förklarar i sin tur hur det var möjligt att till exempel kalla (den keltiska) irländaren – om än i ett satiriskt sammanhang – för den felande länken mellan negern och gorillan. Och detta sätt att tala om irländaren bör i sin tur förstås som ett resultat av behovet att ogiltigförklara den irländska strävan efter självstyre och hel eller delvis separation från Storbritannien.

Den ideella eller, om man så vill, intellektuella kontext som utgör tolkningsraster för källtexterna består således av den viktorianska antropologins civilisationsbegrepp. Men källtexterna måste också förstås utifrån en materiell kontext. Denna kontext utgörs av den historiska utvecklingen av kolonialrelationen mellan England/Storbritannien och Irland, och den irländska strävan efter frigörelse från denna koloniala relation under 1800-talet.

Som framgick av ett tidigare stycke i detta kapitel framskyntar de viktorianska antropologernas syn på kelten i såväl deras beskrivning av hans yttre som av hans inre. Som jag kommer att redogöra för i ett senare kapitel var det därtill en allmänt accepterad åsikt inom den viktorianska antropologin att det fanns en korrespondens mellan den yttre formen och den inre karaktären hos varje ras. Det faller sig därför naturligt att i analysen av källtexterna ägna ett kapitel åt beskrivningen av keltens fysiska yttre, och ett kapitel åt beskrivningen av keltens karaktär. Och då man som sagt bör förstå den koloniala (och rasistiska) synen på kelten som ett utslag av det viktorianska etablissemangets motstånd mot irländskt självstyre – och då dessutom ett par av de undersökta antropologerna polemiserar mot (den irländska) keltens förmåga till självstyre – kommer slutligen ett tredje kapitel i analysen att ägnas åt dessa viktorianska antropologers syn på denna (den irländska) keltens bristande förmåga till självstyre.

Material

Källmaterialet i denna uppsats utgörs av en bok från 1850 skriven av Robert Knox samt fem tidskriftsartiklar från 1860-talet publicerade i två olika tidskrifter utgivna av *The*

Anthropological Society of London (ASL). Robert Knox var en av sin tids mest framstående anatomer men efter att ha köpt lik, förvisso ovetande om deras ursprung, av två irländska seriemördare bosatta i Edinburgh blev hans vetenskapliga rykte och därmed karriär förstörd. I stället fick han hanka sig fram som ambulerande föreläsare och fri skriftställare. En av de böcker han skrev under denna tid var *The Races of Men: A Fragment* (1850), vilken utgör källmaterial i föreliggande uppsats. Knox, i opposition till den tidens brittiska etnologi, förespråkade en metodologi som utgick från den franska komparativa anatomin. Därtill var han övertygad polygenist (en teori som hävdade att de olika människoraserna saknade ett gemensamt ursprung) och ansåg att varje människas beteende var determinerat av hennes rastillhörighet.²⁵ Enligt antropologihistorikern George W. Stocking Jr. var Knox förvisso marginell i förhållande till de dominerande strömningarna i det brittiska antropologiska tänkandet under 1800-talet.²⁶ En annan antropologihistoriker – Efram Sera-Shriar – menar tvärtom att Knox inom historiografin har kanoniserats som en av den brittiska antropologins grundare.²⁷ Oavsett hur det förhåller sig med Knox inflytande på sin samtids antropologiska tänkande är han för denna uppsats intressant som en tydlig exponent för anti-irländska fördomar bland de viktorianska antropologerna. Men han är också av intresse för det inflytande han utan tvivel utövade på en annan kontroversiell brittisk antropolog – James Hunt – som indirekt är en viktig figur i denna uppsats.

James Hunt, som var missnöjd med den vetenskap som bedrevs inom *The Ethnological Society of London (ESL)*, grundade 1863 det konkurrerande sällskapet *The Anthropological Society of London*. Inom *ESL* var man fast förankrade i den bibliska antropologin och försökte bevisa människorasernas gemensamma ursprung (monogenes) genom att peka på såväl anatomiska som lingvistiska likheter mellan olika raser. Under inflytande av Knox började Hunt ifrågasätta behovet av filologiska metoder och komparativa språkstudier inom den antropologiska vetenskapen, liksom nyttan av rasteorier som utgick från religiösa dogmer. Man behöver förvisso inte överdriva konflikten mellan *ESL* och *ASL* (de båda gick samman 1871 som *The Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland*) då det varken var ovanligt med dubbla medlemskap eller att medlemmar i det ena sällskapet höll föredrag för

---

²⁵ Efram Sera-Shriar, *The Making of British Anthropology, 1813-1871*, (London & Vermont: Pickering & Chatto, 2013, s. 90-94.

²⁶ George W. Stocking Jr., *Victorian Anthropology*, (New York: The Free Press, 1987), s. 65.

²⁷ Sera-Shriar 2013, s. 17.

det andra sällskapets medlemmar. Likväl finns det en tydlig skillnad mellan det ena sällskapets bibliskt inspirerade monogenetiska etnologi och det andra sällskapets mer biologistiska och polygenetiska antropologi. De som identifierade sig med *ASL* hade utöver skiljaktiga utgångspunkter också en annan metodologi än de som stod närmare *ESL*. Enligt Hunt och *ASL* borde antropologiska undersökningar nämligen baseras på anatomiska och fysiologiska bevis snarare än på filologiska. Hunt och övriga medlemmar i *ASL* hade också generellt sett en klart mer rasistisk syn på mörkhyade och koloniserade folk – James Hunt är ansvarig för att ha författat den djupt rasistiska och ökända artikeln *On the Negro's Place in Nature* – än medlemmarna i *ESL* som var fast förankrade i en filantropisk biblisk etnologi.²⁸

ASL publicerade en tidskrift under namnet *Anthropological Review* för vilken Hunt var redaktör.²⁹ Från denna tidskrift hämtas fyra artiklar som också utgör källmaterial i denna uppsats. Dessa artiklar är *Comparative Anthropology of England and Wales* (1866) av Daniel MacKintosh; *On the Comparative Anthropology of Scotland* (1866) och *Race in History* (1867) av Hector Maclean; samt *The Race Question in Ireland* (1869) av J. W. Jackson. Därtill utgör en artikel från *Journal of the Anthropological Society of London* källmaterial i denna uppsats: *Civilisation: with Especial Reference to the So-Called Celtic Inhabitants of Ireland* (1869) av J. Gould Avery. Jag har inte kunnat hitta några artiklar ägnade åt kelten i *ESL:s* tidskrifter under samma tidsperiod. Det vetenskapliga intresset för den keltiska rasen verkar under 1860-talet således ha varit begränsat till den antropologiska krets som formerade sig i *ASL*. Då James Hunt som nämnts var djupt påverkad av Knox och därtill var *ASL:s* förgrundsgestalt och redaktör för *Anthropological Review* bör man kunna hävda att de viktorianska antropologer som intresserade sig för den keltiska rasen och att de texter de skrev tillhör samma slags antropologiska tänkande.

Syfte, avgränsningar och frågeställning

I uppsatsens inledande kapitel gavs det en rad exempel på rasistiska fördomar riktade mot irländare bland den viktorianska epokens intellektuella. Det var här dock inte fråga om intellektuella med antropologiska eller etnologiska pretentioner. Antropologin (eller

---

²⁸ Sera-Shriar 2013, s. 82, 109-113. Stocking Jr. 1987, s. 249-252.

²⁹ Sera-Shriar 2013, s. 143.

etnologin) var ju annars det vetenskapliga fält inom vilket man hade ambitionen att ge en vetenskaplig beskrivning av mänsklighetens olika raser. Det förefaller mig därför vara av intresse att undersöka i vilken utsträckning och på vilket sätt de om irländare rasistiska föreställningar som florerade i det viktoriaiska samhällets allmänna medvetande också fick genklang inom den vetenskap som riktade sin uppmärksamhet mot människoraserna. Syftet med denna uppsats består således i att närmare undersöka hur rasistiska föreställningar om den irländska kelten kom till uttryck i de viktoriaiska antropologernas texter.

Som jag närmare kommer att gå in på i nästa kapitel skärptes den engelska anti-irländska rasismen kring mitten av 1800-talet som en följd av ett stegrad irländskt motstånd mot unionen med Storbritannien. Som en återspeglning av detta är det också under 1860-talet som man kan hitta artiklar i de antropologiska tidskrifterna som sysselsätter sig med frågan om den keltiska rasens natur. Denna uppsats tidliga horisont avgränsas därför åt ena hållet av dessa tidskriftsartiklar, och åt det andra hållet av Robert Knox monografi *The Races of Men* från 1850. Frågan om hur rasistiska föreställningar kom till uttryck i betraktandet och beskrivandet av den irländska kelten inom den viktoriaiska antropologin begränsas således till dessa två decennier (den viktoriaiska epoken sträcker sig ju annars över åtta årtionden). Slutligen måste det också nämnas att inte *alla* viktoriaiska antropologer eller etnologer ens under denna tid förmedlade en negativ bild av kelten. Ett exempel på motsatsen är läkaren tillika etnologen Richard Tuthill Massy som i en bok från 1855 tvärtom argumenterade för att kelten var överlägsen saxaren.³⁰ Men som Lewis Perry Curtis Jr. påpekar fanns det för varje antropologisk text som tecknade keltens porträtt i ljusa färger tio som i stället framhöll saxarens eller teutonens överlägsenhet över kelten.³¹ Och själv har jag inte kunnat hitta någon artikel i de antropologiska och etnologiska tidskrifterna under 1860-talet som tog kelten i försvar. Men det är alltså inte fråga om att jag kommer att redogöra för den enda bilden av kelten under dessa två decennier. Jag kommer däremot att teckna den dominerande bilden av kelten inom den viktoriaiska antropologin under dessa årtionden. Min frågeställning blir därför följande: *Hur såg den dominerande bild som tecknades av (den irländska) kelten inom den viktoriaiska antropologin ut under 1850- och 1860-talen?*

---

³⁰ Curtis Jr. 1997, s. 16.

³¹ Curtis Jr. 1997, s. 17.

Tidigare forskning

I *The Elizabethans and the Irish* (1966) redogör David Beers Quinn för engelsmännens tentativa etnologiska beskrivning av de vilda irländarna under Elisabet I:s regeringstid under andra halvan av 1500-talet. Beers Quinn behandlar hur engelsmännen beskrev irländarnas seder och lagar, diet och hygien, klädedräkt och frisyrier. Han beskriver hur engelsmännen uppfattade irländarnas politiska organisation, liksom de roller som fylldes av deras poeter, rättslärd och soldater. Och inte minst beskriver Beers Quinn hur engelsmännen använde de vilda irländarna som måttstock för allt avvikande och barbariskt beteende. När engelsmännen kom i kontakt med den amerikanska ursprungsbefolkningen vid början av 1600-talet var det irländarna som utgjorde den självklara referenspunkten. Jämförelser anställdes framförallt ifråga om likheten i klädedräkt, men också ifråga om seder och beteende.³²

Historikern Lewis Perry Curtis Jr. undersöker i *Apes and Angels*, ursprungligen publicerad 1971, hur framställningen av irländaren i engelska karikatyrteckningar utvecklades under 1800-talet. Curtis Jr. menar nämligen att karikatyrteckningar speglar ett samhälles attityder, och avsikten med att undersöka hur karikatyrframställningarna av irländaren utvecklades under detta sekel är att visa hur den viktorianska medelklassen betraktade den irländska rasen och den irländska kampen mot unionen med Storbritannien. De viktorianska karikatyrteckningarna, liksom tidens etnologer och antropologer, var enligt Curtis Jr. övertygade fysiognomiker. Enligt denna pseudovetenskap avslöjade en människas yttre hennes karaktär. En grundläggande distinktion inom 1800-talets fysiognomik var den mellan prognathiska och orthognathiska ansikten. De förra ansiktena hade en framskjuten underkäke och en sluttande panna, medan de senare ansiktena hade en närmast vertikal linje mellan underkäke och panna. De förra ansiktena bar likhet med de lägre primaterna, medan de senare i stället närmade sig det grekisk-romerska skönhetsidealet. Ett prognathiskt ansikte visade på en degenerad karaktär; dessa människor var våldsamma och kriminella, oförnuftiga och irrationella. Ett orthognathiskt ansikte speglade i stället en karaktär som var motsatt den prognathiska människans. På 1840-talet blev prognathism ett särdrag för det irländska folket i engelska karikatyrteckningar. Denna utveckling, menar Curtis, hörde samman med detta decenniums

---

³² Quinn 1966, s. 23 och 26.

omfattande irländska agitation mot unionen. Genom att ge irländarna en framskjuten underkäke och korresponderande karaktär visade man på irländarnas oförmåga till självstyre, och underkände på så sätt agitationens hela politiska program. När kampen mot unionen under 1860-talet också fick en terroristisk och nationalistisk gren förvandlades de irländska nationalisterna till regelrätta gorillor. De lojala irländska undersåtarna däremot gavs fullt mänskliga drag i de engelska karikatyrteckningarna. Förvandlingen av de irländska nationalisterna till gorillor nådde sin kulmen under början av 1880-talet i och med de ökända *Phoenix Park Murders* då irländska nationalister mördade två av den brittiska kronans högsta tjänstemän på Irland. Därefter börjar denna trop inom den engelska karikatyrkonsten att försvinna för att vid början av 1900-talet vara så gott som överspelad.³³

Nicholas P. Canny publicerade 1973 en artikel – *The Ideology of English Colonization: From Ireland to America* – om den kolonialideologi som engelsmännen utvecklade i samband med koloniseringen av Ulster och Munster på 1560- och 1570-talet. Tre år senare publicerade han en monografi – *The Elizabethan conquest of Ireland: a pattern established 1565-76* (1976)³⁴ – som tog ett större grepp på den engelska koloniseringen under dessa tiotalet år. Huvudfokus här är de kolonier som engelsmännen försökte upprätta i gaeliska Irland, liksom deras bakgrund och efterverkningar. De attityder som engelsmännen i samband med dessa koloniseringsförsök utvecklade i relation till irländarna utgör bara ett av bokens kapitel. Det är dock dessa nya attityder gentemot irländarna som i denna uppsats är av intresse. I den artikel som helt och hållet ägnas denna fråga ställer Canny två frågor. För det första: hur kom det sig att engelsmännen under andra halvan av 1500-talet helt plötsligt började betrakta irländarna som ociviliserade? Och för det andra: hur rättfärdigade engelsmännen det faktum att de urskillningslöst dödade irländarna och la beslag på deras jord? De engelsmän, skriver Canny, som under 1560- och 1570-talet försökte anlägga kolonier i Ulster och Munster kom att betrakta de gaeliska irländarna som ociviliserade av främst två anledningar. Till att börja med var irländarnas katolicism så säregen att många av de engelska koloniserarna betraktade irländarna mer som otrogna än som blott kätterska. Den andra anledningen var det faktum att Irland till stor del bestod av boskapsskötare som under somrarna flyttade med sin

---

³³ Curtis Jr. 1997, s. xi, xii, xix, xxi, xxii 5, 13, 29-31, 37-38, 65.

³⁴ Nicholas P. Canny, *The Elizabethan conquest of Ireland: a pattern established 1565-76*, (Hassocks: The Harvester Press, 1976).

boskap till ständigt nya betesmarker. En nomadiserande livsstil, tillsammans med kannibalism, sågs av engelsmännen som de två främsta tecknen på barbari. Att irländarna förde en kringflackande tillvaro sågs således som ett tecken på att de var barbarer. Engelsmännen betraktade det som sin viktigaste uppgift i Irland att civilisera de ociviliserade irländarna, och för att kunna genomdriva civiliseringen av irländarna var de tvungna att lägga under sig Irland och inta de inhemska härskarnas plats. Det var därför legitimt att mörda de som gjorde motstånd mot detta, liksom att expropriera deras jordegendomar.³⁵

Richard Ned Lebow undersöker i sin bok *White Britain and Black Ireland* (1976) de koloniala stereotypernas betydelse för den brittiska statens misslyckande med att göra den politiska unionen mellan Storbritannien och Irland permanent. Enligt Lebow hade den brittiska staten om den i tid hade genomfört reformer som hade tillgodosett moderata irländska unionsmotståndares krav kunnat säkra unionens fortbestånd. Men genom att ständigt genomföra dessa reformer för sent blev motståndet mot kolonialmakten med tiden alltmer radikalt och revolutionärt. Lebow visar hur de koloniala stereotyper som engelsmännen hade utvecklat om irländarna under flera seklers tid påverkade den brittiska kolonialpolitiken på Irland på ett sådant sätt att svaret på irländsk agitation mot den brittiska närvaron och kolonialpolitiken på ön blev ökat förtryck i stället för försonliga reformer.³⁶

I denna forskningsöversikt är det på sin plats att även nämna Colin G. Calloways bok *White People, Indians and Highlanders* (2008). Calloway undersöker i denna bok dels likheterna mellan den engelska kolonialpolitiken visavi de skotska högländarna å ena sidan och den amerikanska ursprungsbefolkningen å andra sidan, dels likheterna mellan de skotska högländarnas och den amerikanska ursprungsbefolkningens stamkulturer, och dels interaktionen mellan skottar som emigrerade till Amerika och ursprungsbefolkningen på denna kontinent. Calloway beskriver alltså inte den engelska kolonialpolitiken såsom den formulerades gentemot irländarna, annat än i förbigående, men då högländarna liksom de irländare som bebodde Irland vid tiden för den normandiska invasionen på 1100-talet var kelter säger också denna bok något om engelsmännens syn på kelterna och deras primitivitet. När engelsmännen var i krig med Spanien i Florida under 1730-talet kategoriserade en

---

³⁵ Canny 1973, s. 583-593.

³⁶ Lebow 1976.

engelsk general sin arméstyrka som bestående av vita människor, indianer och högländare.³⁷ För honom var alltså de skotska högländarna liksom indianerna något som man särskilde från vita människor. Efter att ha blivit nedjagade från sina berg hittade högländarna slutligen en plats och en acceptans inom den brittiska staten genom att ta aktiv del i det brittiska imperiets expansion, och genom att bedriva samma kolonialpolitik mot den amerikanska ursprungsbefolkningen som de själva hade varit offer för.

Som Allen påpekar har de historiker som har skrivit om engelsk rasism gentemot irländare framförallt fokuserat på den elisabetanska perioden.³⁸ Till dessa författare hör Beers Quinn och Canny. Min uppsats täcker alltså in en tidsperiod som ligger bortom dessa två historikers horisont. Lebow däremot skriver om de engelska koloniala stereotyperna visavi irländarna under 1800-talet. Hans fokus ligger dock på hur dessa stereotyper påverkade de brittiska regeringarnas politik gentemot Irland, och ingen uppmärksamhet ägnas den viktorska antropologins beskrivning av irländaren. Calloway beskriver likheterna i britternas syn på de skotska kelterna och den amerikanska ursprungsbefolkningen under 1600- och 1700-talen. Han visar hur de betraktades genom samma koloniala prisma. Han relaterar dock inte detta till synen på den irländska kelten, mer än i förbigående, och det koloniala projektet där. Den av de böcker som har behandlats i denna forskningsöversikt som ligger närmast min egen undersökning är *Apes and Angels* av Curtis Jr.

Curtis Jr. undersöker i denna bok det viktorska samhällets attityd till irländarna genom en undersökning av viktorska karikatyrteckningar föreställande dessa. I ett kort kapitel i denna bok beskriver han dock de viktorska antropologernas syn på den irländska kelten.³⁹ Föreliggande uppsats tar direkt avstamp i detta kapitel. Men till skillnad från hos Curtis Jr. – där detta kapitel endast fungerar som kontext för den egentliga undersökningen – utgör de viktorska antropologernas syn på den irländska/keltiska rasen huvudfokus i min uppsats. Min avsikt är att mera utförligt och djuplodande än Curtis Jr. behandla detta ämne.

---

³⁷ Calloway 2008, s. xi.

³⁸ Allen 2012, s. 29.

³⁹ Kapitel 2, ”The Ethnology of Irish Celts”, s. 16-22.

Disposition

I metodkapitlet slogs det fast att denna uppsats två kontexter skulle bestå av den koloniala relationen mellan Irland och England genom historien, och av den viktorianska antropologins civilisationsbegrepp. I överensstämmelse därmed kommer det första kapitlet i del 2 att beskriva Englands historiska närvaro på Irland. Jag kommer kortfattat att redogöra för Englands koloniala expansion på Irland från normandernas landstigning 1169 till den politiska unionen av år 1801. Huvudfokus i detta kapitel kommer dock att ligga på 1800-talet, och då framförallt på potatispesten och den medföljande svälten och på den vidare politiska utvecklingen under 1850- och 1860-talen. Därefter följer ett kapitel om den viktorianska antropologins utveckling under 1800-talet. Civilisationsbegreppet inom den viktorianska antropologin kommer således att relateras till den viktorianska antropologin i stort och dess utveckling. Därefter följer ett kort kapitel där jag reder ut vad som menas med en kelt, och hur man ska förstå relationen och identiteten mellan ”irländare” och ”kelt”. Därefter följer del 3. Denna analysdel består som tidigare nämnts av tre kapitel: 1) Keltens fysiska yttre; 2) Keltens karaktär; och 3) Kelten och förmågan till självstyre. Varje kapitel kommer i tur och ordning att gå igenom vad varje undersökt text har att säga om det ämne som sorterar under respektive kapitelrubrik. Därefter följer i varje kapitel en kort sammanfattning där de gemensamma trådarna knyts samman. Slutligen följer en Avslutning där uppsatsen kommer att sammanfattas, samtidigt som jag kommer försöka att göra några reflektioner utifrån det uppnådda resultatet av den genomförda undersökningen.

Del 2: Kontext

Den koloniala relationen mellan Irland och England

Efter att ha invaderat England 1066 invaderade de numera engelska normanderna 1169 också Irland. I och runt Dublin upprättade de den s.k. (*English*) *Pale* som kom att utgöra centrum för den engelska maktutövningen i Irland. Efter att vid början av 1300-talet ha lagt under sig omkring två tredjedelar av ön krympte den engelska maktsfären under de kommande två seklen för att vid slutet av 1400-talet omfatta inte mycket mer än *the Pale*. Efter Elisabet I:s tronbestigning 1558 vidtog den engelska kronan därför åtgärder för att expandera sin makt på Irland. Som ett led i detta gjordes det upp planer på att upprätta ett antal kolonier i gaeliska delar av ön liksom för att sprida den engelska jurisdiktionen dit. Som en följd av Tudormonarkins offensiv på Irland bröt det 1594 ut ett uppror i den mest gaeliska av de irländska provinserna – Ulster. Upproret slutade 1603 i nederlag för de gaeliska rebellerna och kom att besegla det gaeliska Irlands öde. Efter krigets slut konfiskerades stora delar av jorden i Ulster och nya koloniseringsförsök initierades.⁴⁰

Denna kolonisering genomfördes i sex grevskap i Ulster med ambitionen att ersätta de irländska arrendatorerna med engelska. Men på grund av svårigheter med att locka dit engelska arrendatorer och de irländska böndernas villighet att betala högre jordränta kom jorden i Ulster också fortsättningsvis att i hög utsträckning brukas av irländska arrendatorer. Det som skiftade var först och främst jordägandet.⁴¹

1641 bröt det ut ett nytt uppror på Irland; denna gång var de engelska kolonistörerna i Ulster måltavlan. Efter att Oliver Cromwell 1649 kom till Irland och slutgiltigt slog ner upproret kom en radikal omvälvning av jordägandet i Irland till stånd. De som blev av med sin jord var de irländska katolikerna av såväl irländsk som engelsk extraktion. Parallellt med

---

⁴⁰ Allen 2012, s 54. Canny 1976, s., 66-92, 93-116. R. F. Foster, *Modern Ireland 1600-1972*, (London: Penguin Books, 1989), s. 38-39, 59-60.

⁴¹ Foster 1989, s. 60-63.

konfiskeringen av katolikernas jord infördes också ett antal mot katolikerna diskriminerande lagar, de s.k. *Penal Laws*.⁴²

1541 utnämndes Henrik VIII till kung av Irland, och England och Irland enades i en personalunion. Irland fick behålla sitt parlament, men det var ett parlamentet vars självständighet alltsedan 1495 hade varit kraftigt kringskuren. Efter parlamentarisk kamp återupprättades den irländska legislativa självständigheten delvis år 1782, och parallellt med detta upphävdes också många av de mot katolikerna diskriminerande lagarna. Som en fortsättning på denna utveckling och under inflytande av den franska revolutionen bröt det i maj 1798 i Dublin ut ett uppror som snabbt spred sig till andra delar av landet. Till hösten var upproret över efter att ha skördat uppemot 30 000 dödsoffer på båda sidor. Upproret fungerade som den ursäkt britterna behövde för att göra personalunionen till en politisk union och från och med 1:a januari 1801 var Storbritannien och Irland enade i ett kungadöme med ett gemensamt parlament.⁴³

En av de viktigaste händelserna i den irländska historien under unionstiden är den potatispest, med efterföljande svält, som 1845 kom till Irland. En försiktig uppskattning beräknar antalet döda till följd av svälten till 1 miljon, medan andra uppskattar dödssiffran under svältåren till nästan 2 miljoner. Med den irländska nationalisten John Mitchels bevingade ord var det förvisso Gud som orsakade potatispesten, men engelsmännen som var upphovet till svälten. Efter att liberalerna hade vunnit valet sommaren 1846 upphörde de blygsamma åtgärder som den konservativa regeringen under det gångna året hade vidtagit för att förhindra svälten. Viktigare än att föda en svältande (irländsk) befolkning var upprätthållandet av den politiska ekonomins dogmer om den fria marknaden. Parallellt med åren av svält exporterade Irland nämligen stora mängder spannmål, kött och mejeriprodukter till andra sidan Irländska sjön.⁴⁴ Från officiellt håll, åtminstone enligt historikern Tim Pat

---

⁴² Foster 1989, s. 85-100, 107-114, 154. Allen, 2012, s. 50-51.

⁴³ Foster 1989, s. 23, 236-237, 241-258, 259-286.

⁴⁴ Parallellerna med liknande svältkatastrofer i Indien under brittiskt styre är för övrigt slående. Under 1870-talet, för att ge ett exempel, sjudubblades den indiska exporten av spannmål samtidigt som miljontals indier dog av svält. Den indiska journalisten Madhussre Mukerjee, i sin bok om hur Churchill under andra världskriget lät miljoner indier svälta ihjäl för att kunna hålla ett överflöd av mat i Storbritannien, drar en explicit parallell mellan den stora svälten i Irland och de återkommande svältkatastroferna i Indien: "Shiploads of food departing a captive and stricken land [Bengalen 1943] recall the Indian famines of the Victorian era and the Great Irish famine of the 1840s, when crop

Coogan, betraktade man svälten tvärtom som en möjlighet att befria den irländska landsbygden från dess överskottsbefolkning och därigenom få till stånd ett effektivare jordbruk då övergivna gårdar kunde slås samman till större enheter.⁴⁵

Enligt Coogan bidrog den brittiska pressen till att göra det politiskt möjligt för regering och parlament att inte ingripa för att förhindra svältkatastrofen. En presskampanj framställde nämligen svälten som resultatet av en brist i den irländska karaktären och som en frälsning för landet.⁴⁶ Detta var i linje med hur den brittiska pressen i allmänhet framställde den irländska bonden under hela 1800-talet. Enligt Lebow framställde den ledande engelska dagstidningen *The Times* honom återkommande som ”ignorant, indolent, scheming, and totally irrational and explained the poverty in terms of these characteristics”.⁴⁷ Enligt samma tidning saknade irländarna just de egenskaper – flit, hårt arbete, ihärdighet, ekonomiskt sinnelag, klokhet, självförsakelse och oberoende – som gör en stat framgångsrik och ett folk lyckligt.⁴⁸ Att den irländska fattigdomen förklarades med irländarens karaktärsdrag innebar i förlängningen, kan man sluta sig till, att irländaren hade sig själv att skylla för sin fattigdom och – i värsta fall – för sin egen svältdöd. Dessa karaktärsdrag som tillskrevs irländaren hade vid denna tid en lång historia: ”By the nineteenth century”, skriver Richard Ned Lebow, ”the major characteristics attributed to the Irish – indolence, superstition, dishonesty and a propensity to violence – had remained prominent in the British image for over six hundred years.”⁴⁹

Den stora svälten, skriver Coogan vidare, avslöjade att Irland ”was supposed to be a full partner in the Union of England, Scotland, Wales, and Ireland but was in fact a badly run, resentful colony kept in check by force, or the threat of force”.⁵⁰ Innan svälten hade det irländska motståndet mot unionen utgjorts av en fredlig och konstitutionell kamp som i hög utsträckning fördes i det brittiska parlamentet. Men 1843 – *the Repeal Year* – flyttade detta motstånd utanför parlamentet och från London till Irland. Detta år organiserade Daniel O’Connell, känd som *the Liberator* efter att 1829 ha åstadkommit den katolska

---

failure combined with colonial policy to fell millions.” – Madhusree Mukerjee, *Churchill’s Secret War*, (New York: Basic Books, 2010), s. 50, citat s. 130.

⁴⁵ Coogan 2012, s. 10, 53, 83-85, 104, 174, 182, 230.

⁴⁶ Coogan 2012, s. 214-215.

⁴⁷ Lebow 1976, s. 39.

⁴⁸ Lebow 1976, s. 39-40.

⁴⁹ Lebow 1976, s. 78.

⁵⁰ Coogan 2012, s. 106.

emancipationen i Irland, s.k. monsternöten över hela Irland med sammanlagt miljontals deltagare. Dessa fredliga massmöten riktade mot unionen gav brittiska regeringen skrämselflicka och den hotade (framgångsrikt) med militären för att sätta stopp för dessa manifestationer för irländskt självstyre. Den svält som potatispesten framkallade, återigen enligt Coogan, var en avgörande faktor bakom uppkomsten av en våldsam nationalistisk rörelse. 1848, medan svälten fortfarande härjade, bröt också det första upproret på Irland sedan unionens upprättande ut, även om detta uppror var över på en dag och i det närmaste utan blodsutgjutelse.⁵¹ Detta var likväl den blygsamma början på en våldsam och terroristisk strömning inom den irländska nationalismen.

1858 bildades så också den organisation som från och med 1873 fick namnet *the Irish Republican Brotherhood* (I.R.B.) – mer känd som *the Fenian Movement* – och vars mål var självständighet från Storbritannien. I.R.B. var en hemlig och revolutionär organisation som ansåg att självständighet endast kunde uppnås medelst våld. Den 5:e mars 1867 bröt ett av I.R.B. organiserat uppror ut, men detta blev endast marginellt mer omfattande än upproret 1848. Samma år kom den fenianska terrorismen till England. I samband med fritagningen av två irländska nationalister i Manchester sköts en polisman av misstag ihjäl, och en bomb som exploderade i ett fängelse i London i samband med ett annat fritagningsförsök skördade likaså dödsoffer. Dessa båda händelser skapade stor uppståndelse i England.⁵²

Som Lewis Perry Curtis Jr. är inne på bör man betrakta demoniseringen av irländaren från och med mitten av 1800-talet som ett svar på de irländska självständighetssträvandena. Men varför var då Storbritannien så ovilligt att ge Irland någon form av självstyre medan däremot såväl Kanada som Australien vid samma tid vann detsamma utan svårigheter? Ett svar på den frågan ges av Richard Ned Lebow:

One possible explanation is the strategic importance of Ireland to Britain at that time [1800-talet]. Ireland had always proved to be the weakest link in the chain of British defences against invasion. Spaniards and, later, Frenchmen had attempted to instigate revolution in Ireland and had supported uprisings with money and arms. Ireland was a tinder box which, when touched by any spark thrown

---

⁵¹ Coogan 2012, s. 47 f., 186-187.

⁵² P. S. O'Hegarty, *A History of Ireland Under the Union*, (London: Methuen & Co. Ltd., 1952), s. 413-415, 446-457, Foster 1989, s. 394.

off by a European conflagration, burst into flame, threatening to destroy British power. No British administration, Whig or Tory, could allow Ireland to become independent of British control.⁵³

Och Theodore W. Allen menar att ett upphävande av unionen och ett upprättande av lokalt självstyre för Irland “carried unacceptable risks to real British economic interests, and to the real or fancied geopolitical interests of empire”.⁵⁴ Och ett gammalt ordspråk slog fast följande sanning: ”He that England will win, through Ireland he must come in.”⁵⁵

Den viktorianska antropologin

Vid början av 1800-talet var det inom etnologin som man studerade det som under senare delen av 1800-talet fick beteckningen antropologi. Inom denna vetenskap studerade man ”the linguistic, physical, and cultural characteristics of dark-skinned, non-European, ‘uncivilized’ peoples”.⁵⁶ Inom det antropologiska tänkandet innan Darwin hade den bibliska antropologin, enligt George W. Stocking Jr., en paradigmatiske status. Enligt den bibliska traditionen hade alla människor ett gemensamt ursprung (monogenes) som slutligen kunde ledas tillbaka till Adam och Eva; mänskligheten hade existerat endast ett väldigt kort tidsspänn, närmare bestämt 6000 år; primitiva folkgruppers primitivitet förklarades genom degeneration från mänsklighetens ursprungliga fulländning; och mellan människor och djur var det en skarp gräns. Under 1800-talets första decennier utmanades den bibliska tron på människans monogenes av polygenetiska teorier framförda av franska komparativa anatomer. James Cowland Prichard, centralgestalt inom den brittiska etnologin, och andra brittiska vetenskapsmän tog på sig bördan att försvara den bibliska antropologin mot dessa teorier.⁵⁷

I enlighet med den bibliska traditionens paradigmatiske status inom brittisk etnologi bestod det centrala etnologiska problemet i att bevisa just mänsklighetens gemensamma ursprung. Detta problem hade två komponenter: en biologisk och en historisk. För det första behövde man kunna peka på de biologiska mekanismer som kunde förklara den fysiska skillnad som

---

⁵³ Lebow 1976, s. 72.

⁵⁴ Allen 2012, s. 107.

⁵⁵ Citerat efter Quinn 1966, s. 117.

⁵⁶ Stocking Jr. 1987, s. 47.

⁵⁷ Stocking Jr. 1987, s. 44-45, 48-49.

fanns mellan olika raser (rasbegreppet hade på denna tid ännu inte fått den senare strikt biologiska betydelsen). För det andra behövde man visa hur människor genom sådant som religion, politiska institutioner, seder och språk hörde samman och hade ett gemensamt ursprung. Frågan var nämligen om dessa företeelser och institutioner var resultatet av självständiga innovationer eller om de hade spridits mellan olika folkgrupper genom folkvandringar. För Prichard och andra monogenetiker var det av vikt att kunna visa att det senare var fallet, då man därigenom kunde leda tillbaka alla olika folk till ett gemensamt ursprung.⁵⁸

På 1850-talet blev mänsklighetens tidsliga horisont kraftigt expanderad i och med ett antal grottfynd. 1857 hittade man i en gruva i Preussen benen efter en neandertalmänniska. 1858 hittade man i Brixham Cave i Kent otvetydiga bevis på att människan hade vandrat på jorden samtidigt som utdöda djur. Det var nu inte längre möjligt att förneka att människan hade en historia som var långt längre än 6000 år. Den nya tidsliga horisonten fick ett antal avgörande följdverkningar för det antropologiska studiet av människan. Medan man tidigare hade studerat hur människan spred sig i rummet intresserade man sig nu i stället för människans utveckling i tiden. Detta innebar vidare att man började studera människan i biologiska termer, vilket man kan säga innebar en övergång från etnologi till antropologi. Och i stället för att fokusera på mänsklighetens gemensamma ursprung riktades nu uppmärksamheten mot frågan om den mänskliga civilisationens ursprung. Och medan man tidigare hade förstått mänskliga samhällens förändring i tiden som resultatet av folkvandringar började man nu att betrakta dessa förändringar som orsakade av sig ständigt upprepande och lagbundna processer.⁵⁹

Innan Darwins *On the Origin of Species* publicerades 1859 hade man i diskussionen om den mänskliga civilisationens utveckling intresserat sig föga för de icke-europeiska vildarna. Fokus låg på civilisationens utveckling inom Europa, och utvecklingen där kontrasterades mot de statiska asiatiska samhällena. Allra längst i den civilisatoriska utvecklingen ansågs engelsmännen, eller anglo-saxarna, själva ha nått. Enligt den nationella myt som propagerades av den rasteori som gick under benämningen *Anglo-Saxonism* var germanerna, och främst bland dessa engelsmännen, överlägsna alla andra folk både när det kom till karaktär och de

---

⁵⁸ Stocking Jr. 1987, s. 50-51, 63-64.

⁵⁹ Stocking Jr. 1987, s. 73-77.

politiska och religiösa institutioner de hade utvecklat. Det utmärkande för det civiliserade samhället ansågs vara att dess medlemmar hade kuvat naturen såväl inom som utom sig själva. Med det förra ska man framförallt förstå repressionen av sexualdriften och med det senare ett behärskande av naturen medelst förnuftet. De mänskliga instinkterna och passionerna hade i det civiliserade samhället alltså ersatts av förutseende och förnuft. Och genom att med självdisciplin och självförsakelse ständigt skjuta upp tillfredsställelsen av sina lägre begär kunde den civiliserade människan i stället hänge sig åt sitt arbete. Detta underkuvande av den inre naturen var i sin tur förutsättningen för politisk mognad. Vilden, däremot, förmådde inte underkasta sig arbetsdisciplinen eller självförsakelsen; han hängav sig åt sina passioner och var således underkastad naturens krafter.⁶⁰

Enligt Curtis Jr. var fysiognomiken en vida spridd lära i det viktorianska samhället och det var bland etnologerna och antropologerna som den hade sina allra varmaste anhängare. Fysiognomiken är ett slags vetenskap som går tillbaka ända till antiken, och den har i alla tider hävdats att det finns en korrespondens mellan en människas fysiska yttre och hennes karaktär. Genom en människas yttre, framförallt hennes ansikte, kan man läsa av hennes inre. Enligt Johann Casper Lavater, en schweizisk teolog och fysiognomikens centralgestalt under 1700-talet, visar ett skönt ansikte på en hög moral. Han menade vidare att det också för de olika raserna eller nationella typerna finns en korrespondens mellan det inre och det yttre. Pieter Camper, också en fysiognomiker verksam under 1700-talet, ansåg att man genom vinkeln på ansiktet kunde observera den organiska utvecklingen från människoapor till civiliserade människor. Ansiktets vinkel fick man fram genom den plats där skallens vertikala linje, från pannan till framtänderna, mötte skallens horisontella linje, från öppningen på örat till näsborren. Denna ansiktsvinkel mätte utvecklingen från primitivt till civiliserat liv, där en rakare vinkel på ansiktet indikerade en högre organisk utveckling. Kopplad till denna ansiktsvinkel är de två redan tidigare nämnda ansiktstyperna prognathisk och orthognathisk. En sluttande eller låg ansiktsvinkel är liktydigt med ett prognathiskt ansikte, medan en rakare eller högre ansiktsvinkel är liktydigt med ett orthognathiskt ansikte. Camper placerade negern och kalmucken, med en ansiktsvinkel på 70°, mellan orangutangen på 58° och européen på

---

⁶⁰ Stocking Jr. 1987, s. 35-36, 62-63, 111; MacDougall 1982, s. 2-3.

80°. ⁶¹ ”The interdependence of pigment, complexion, and facial features on the one hand, and national and racial character on the other”, skriver Curtis Jr., ”was regarded as axiomatic by most members of the anthropological and ethnological societies in Victorian England”. ⁶²

Det antropologiska tänkande som influerades av Darwin kom att kallas för socioevolutionärt. En central del av denna teoribildning var dess metod – den komparativa metoden. Denna metod innebar att man studerade samtida samhällen för att placera in dem på en historisk utvecklingslinje som visade på den mänskliga civilisationens utveckling. Genom att på så sätt placera in de mänskliga samhällena på en skala från enkelt till komplext eller från primitivt till civiliserat hade samtidighet i rummet förvandlats till succession i tid. En socioevolutionär tänkare som John Lubbock ansåg att likheterna mellan två raser som befann sig på samma historiska utvecklingsstadium var större än de likheter som en och samma ras uppvisade mellan två olika utvecklingsstadier. John Ferguson McLennan, vars specialintresse var den äktenskapliga institutionens historiska utveckling, försökte förklara den äktenskapliga utvecklingen i termer av generella stadier i människans kulturutveckling snarare än som resultatet av specifika historiska händelser. Och E. B. Tylor ansåg att likheterna mellan olika kulturer berodde på människans psykiska enhet och likheten i miljöförhållanden. ⁶³

Men även om de socioevolutionära tänkarna utgick från Darwins evolutionslära var inte alla delar av deras evolutionära tänkande darwinistiskt. Den från Lamarck härstammande teorin om förvärvade egenskapers ärftlighet levde i hög grad kvar hos de socioevolutionära tänkarna. Det var med denna som man förklarade civilisationens utveckling och den klyfta som hade uppstått mellan den civiliserade människan och vilden. Den civiliserade människans utveckling var en kulturell utveckling; hon hade genom historien odlat sitt förnuft och lyft sig moraliskt. Den intellektuella och moraliska utveckling som varje generation hade tillryggalagt ärvdes vidare till nästa generation och blev en del av rasens biologiska konstitution. Människans evolutionära utveckling förstods således först och främst som en ackumulation av förnuft och moral. Alla människor delade samma psykiska struktur och kunde i teorin tillryggalägga samma civilisatoriska utveckling, men som ett historiskt faktum hade européen lämnat de andra raserna långt bakom sig. De raser som befann sig allra längst bak i

---

⁶¹ Judith Wechsler, *Lavater, Stereotype, and Prejudice* i Ellis Shookman (red.), *The Faces of Physiognomy* (Columbia, SC: Camden House, 1993), s. 105-110. Curtis Jr. 1997, s. xix, 5-8, 13.

⁶² Curtis Jr. 1997, s. 10-11.

⁶³ Stocking Jr. 1987, s. 125, 155, 162, 167, 173.

utvecklingen blev nu den felande länken i människans evolutionära utveckling. Bland de mänskliga fossilerna hade man nämligen misslyckats med att hitta de mänskliga varieteter som kunde visa på övergången mellan människoapa och människa. De allra mest primitiva raserna fick fylla detta tomrum.⁶⁴

Det primitiva var likväl inte något som bara fanns utanför Europa, utan det levde kvar också inom Europas gränser. I det civiliserade Europa dröjde vad Tylor kallade för *survivals* kvar. Detta var kulturfenomen från tidigare kulturstadier, vilka var rationella och funktionella där och då. I det moderna och civiliserade Europa var dessa kulturfenomen dock överspelade och levde endast kvar i form av vidskepligheter. Dessa *survivals* kunde man hitta hos Europas bönder, vilka fungerade som ett slags länk mellan den primitiva och den civiliserade människan. Etnografins uppgift, enligt Tylor, bestod inte minst i att upptäcka och avslöja dessa övervintrade kulturfenomen och fördriva dem från den moderna världen. Men det fanns också en ny form av primitivism i det civiliserade Europa, en primitivism som hade slagit rot i industristädernas ohälsosamma mylla. Den primitivism som var gemensam för bönder och trasproletärer, kvinnor och galningar, kriminella och keltiska irländare var en oförmåga att underkasta sina instinkter förnuftets och framsynthetens kontroll.⁶⁵ De saknade helt enkelt det som enligt Stocking Jr., med hänvisning till Herbert Spencers evolutionära tänkande, var utmärkande för det socioevolutionära tänkandets civiliserade människa:

On the one hand, the progress of initially erring human reason, an ever more perfect correlation of internal representations and external nature, bringing the latter under ever-greater control; on the other, the progress of initially bestial human instinct, in which internal nature was brought under ever-greater rational control.⁶⁶

Dessa primitiva grupper i mitten av det civiliserade Storbritannien befann sig alla i en underordnad ställning i förhållande till det viktorianska samhällets makthavare och förvägrades deltagande i den politiska processen.⁶⁷

---

⁶⁴ Stocking Jr. 1987, s. 141-143, 147-149, 174, 185, 235.

⁶⁵ Stocking Jr. 1987, s. 162-163, 194, 213, 229-230.

⁶⁶ Stocking Jr. 1987, s. 228.

⁶⁷ Stocking Jr. 1987, s. 230

Skillnaden mellan civilisation och primitivitet kan således beskrivas som förnuft, moral och arbete på ena sidan, underkastelse under den inre och den yttre naturen på den andra. Och korresponderande mot dessa karaktärsegenskaper fanns det ett fysiskt yttre som också det gav en indikation om en ras civilisationsnivå.

Om termen ”kelt”

Den fråga som ska besvaras i denna uppsats är alltså frågan hur den dominerande bild som tecknades av den irländska kelten inom den viktorska antropologin under 1850- och 1860-talen såg ut. Då kelterna var ett folkslag som på intet sätt var begränsat till Irland måste något sägas om själva termen ”kelt” innan analysen av källtexterna tar vid. Frågan är alltså: Vad är en kelt? Kelterna har sitt ursprung i nuvarande sydvästra Tyskland och nordöstra Frankrike omkring 1000-2000 f.v.t. Till Irland tros de ha kommit omkring 400 f.v.t. och därifrån migrerade de vidare till Skottland. Till nuvarande England migrerade kontinentala kelter omkring 100 f.v.t. Då olika germanska stammar (anglare, saxare, jutar) slog sig ner i det som idag är England på 400-talet e.v.t. drevs den keltiska folkgruppen till den mer otillgängliga terrängen i Wales och Cornwall på den engelska sydvästkusten. Vissa av dessa kelter korsade kanalen och slog sig ner i Bretagne. Från och med mitten av det första årtusendet e.v.t. fanns det på de brittiska öarna alltså keltiska folkgrupper spridda över Irland, Skottland, Wales, Cornwall och för den delen också på Isle of Man.⁶⁸ De antropologer vars texter analyseras i denna uppsats talar också om kelter av olika nationalitet (och om undergrupper inom dessa). Då dessa kelter likväl utgjorde en och samma ras – ras, inte nationalitet, utgjorde ju därtill antropologins undersökningsobjekt under 1800-talet – kommer jag att utgå från att det som exempelvis gäller för en kelt från Wales eller Skottland också gäller för en kelt från Irland. Jag kommer dock att ange vilket slags kelt de olika författarna talar om.

---

⁶⁸ James Minahan, *One Europe, Many Nations* (Westport, Connecticut: Greenwood Publishing Group, 2000), s. 130, 179, 331, 452, 608.

Del 3: Analys

Keltens fysiska yttre

Den amerikanska kulturhistorikern Sander Gilman visar i *The Jew's Body* att man i Europa hade betraktat juden som svart eller mörk åtminstone sedan 1600-talet, och han menar att detta betraktelsesätt hade blivit konsensus inom det sena 1800-talets etnologiska litteratur. Under 1800-talet var det dock inte bara hudfärgen som gjorde juden svart utan också hans anatomi, inte minst formen på näsan.⁶⁹ Samma sak kan man notera i etnologiska eller antropologiska beskrivningar av kelten under den viktorianska epoken. Den viktorianska antropologen John Beddoe härledde i sin bok *The Races of Britain* (1885) keltens ursprung till Afrika och gav i överensstämmelse därmed den keltiska rasen beteckningen ”Africanoid”.⁷⁰ I det material som utgör föremål för analys i denna uppsats kan man observera samma slags afrikanisering eller negrifiering av kelten.

Daniel Mackintosh kartlade Englands och Wales komparativa anatomi i sin artikel *Comparative Anthropology of England and Wales* (1866).⁷¹ Bland de raser Mackintosh spårar i dessa två nationer finns den gaeliska typen (d.v.s. den keltiska; bägge beteckningarna användes för att referera till samma ras). Den gaeliska typen, skriver Mackintosh, kan hittas i sydvästra England (d.v.s. Cornwall), i de skotska högländerna, i södra Wales och i större delen av Irland.⁷² Mackintosh beskrivning av gaelens fysiska utseende är väl värd att citeras i sin helhet:

A bulging forwards of the lower part of the face, most extreme in the upper jaw; chin more or less retreating (in Ireland the chin is often absent); forehead retreating; large mouth and thick lips; great distance between the nose and mouth; nose short, frequently concave, and turned up, with yawning nostrils; cheek-bones more or less prominent; eyes generally sunk, and eyebrows projecting; skull

---

⁶⁹ Sander Gilman, *The Jew's Body*, (New York & London: Routledge, 1991), s. 171-174

⁷⁰ Curtis Jr. 1997, s. 20.

⁷¹ Daniel Mackintosh, ”Comparative Anthropology of England and Wales” i *The Anthropological Review*, Vol. 4, No. 12 (Jan., 1866), s. 2-21.

⁷² Mackintosh 1866, s. 15.

narrow and very much *elongated backwards*; *ears standing off* to a very striking extent; very acute in hearing; slender or rather slender and elegantly formed body; stature short or middle-sized, though in some districts tall; hair brown or dark brown, and generally straight. There would appear to be two sub-varieties of this type, the one above described, and another with fair complexion, and red or light brown hair.⁷³

I en fotnot – inbäddat i ett citat hämtat från ett verk om näsor (*Notes on Noses* av ärkebiskop Whateley – kallas den framskjutande, d.v.s. prognathiska, käken för den negroida typen. Denna typ av käke är, som vi har sett, utmärkande för gaelen (enligt ärkebiskopen framförallt vanligt förekommande i Leitrim, Sligo och Mayo i Irland).⁷⁴ Utöver den framskjutande käken finns det i den citerade karakteriseringen ytterligare anatomiska drag som frammanar bilden av en neger – stor mun och tjocka läppar, frånvarande haka och sluttande panna, stort avstånd mellan näsa och mun, platt (*short*) näsa och gapande näsborrar, och utstående öron. Samtidigt som Mackintosh identifierar kelten med negern särskiljer han honom också från saxaren genom att kontrastera keltens oregelbundna anatomi mot saxarens extremt regelbundna drag.⁷⁵ Curtis Jr. går så långt som att kalla den motsats Mackintosh målar upp mellan gaelen och saxaren för en dikotomi mellan svart och vit.⁷⁶ Denna motsatsställning mellan irländaren (kelten) och engelsmannen (saxaren) var av gammalt datum, för som Lebow påpekar: ”As far back as the seventeenth century travelers to Ireland returned with the impression that the Irish were racially distinct.”⁷⁷

En likartad beskrivning av keltens fysiska yttre kan man hitta i Hector MacLeans artikel *On the Comparative Anthropology of Scotland* (1866).⁷⁸ I denna artikel i vilken MacLean kartlägger Skottlands olika rastyper identifierar han två olika idealtyper (i realiteten är dessa blandade med varandra i olika proportioner): den keltiska och den skandinaviska typen. Den keltiska rasen delar han i sin tur upp i tre olika underavdelningar: Sancho Panza-typen; den

---

⁷³ Mackintosh 1866, s. 15.

⁷⁴ Mackintosh 1866, s. 15.

⁷⁵ ”*Features excessively regular; face round, broad, and short or rather short; mouth well formed, and neither raised nor sunk; chin neither prominent nor retreating; nose straight, and neither long nor short [...].*” – Mackintosh 1866, s. 17.

⁷⁶ Curtis Jr. 1997, s. 18.

⁷⁷ Lebow 1976, s. 41.

⁷⁸ Hector MacLean, ”On the Comparative Anthropology of Scotland” i *The Anthropological Review*, Vol. 4, No. 14 (Jul., 1866), s. 209-226.

dolikocefaliska typen; och den brakycefaliska typen. Dolikocefalisk och brakycefalisk är termer som härstammar från den svenska etnologen Anders Retzius. Dessa termer refererar till formen på huvudet där dolikocefalisk är detsamma som långskallig och brakycefalisk detsamma som kortskallig.⁷⁹ Den dolikocefaliska typen är enligt MacLean vanligt förekommande på öarna utanför Skottland liksom i landets nordvästra delar överhuvud; den brakycefaliska typen är vanligt förekommande i de centrala delarna av Skottland (nordöstra delen av Argyll och Perthshire) och i den norra delen av högländerna; den typ som MacLean jämför med porträtten på Sancho Panza kan man emellanåt påträffa i högländerna, ganska ofta i de yttre Hebriderna, inte sällan i de skotska lågländerna, och är väldigt vanlig i den västra delen av Irland (som var den mest gaeliska delen av Irland).⁸⁰

Beskrivningen av det fysiska yttre hos kelten av Sancho Panza-typ liknar i mångt och mycket Mackintosh beskrivning av gaelen/kelten:

The stature is generally low, although sometimes tall, with dark skin and complexion; the head is long, low, and broad; the hair black, coarse, and shaggy; the eyes black or dark brown, or grey, with fiery lustre; forehead receding, with lower part of face prominent; nose broad and low; eyebrow running off obliquely from the nose; feet not well shaped; legs short and much bent.⁸¹

Denna keltiska typ – som alltså är vanligt förekommande i Irland – har mörk hy, svart och vildvuxet hår, mörka ögon, sluttande panna, framskjutande käkparti, och en bred och platt (*low*) näsa. Den dolikocefaliska liksom den brakycefaliska typen tecknas inte med lika mörka färger som Sancho Panza-typen; inte heller ges de lika tydligt negroida drag som den senare. Om den dolikocefaliska typen sägs det att hudfärgen varierar från en rödblommig vithet till en mörkare färgton. De enda negroida drag man kan identifiera i den anatomiska beskrivningen är tjocka – ofta framskjutande – läppar och en stor och framträdande näsa. Annars betecknar MacLean till exempel den dolikocefaliska typens kroppsform som graciös. Den brakycefaliska typen får en än mer gynnsam karakterisering än den dolikocefaliska, även om också denna typ tillskrivs en mörk (eller gulblek) ansiktsfärg och mörk eller brun hy.⁸²

---

⁷⁹ Curtis Jr. 1997, s. 11.

⁸⁰ MacLean 1866, s. 218

⁸¹ MacLean 1866, s. 218-219.

⁸² MacLean 1866, s. 219-220.

I artikeln *The Race Question in Ireland*⁸³ (1869) skriver J. W. Jackson att tidigare, skarpa iakttagare emellanåt har observerat ett närmande till negroida typer hos den irländska kelten. Tämmligen säkert är det i alla fall att ”inferior and non-Aryan racial elements are clearly perceptible in the population of the sister isle [Irland], and this, too, in much greater strength than in Britain”. Man kan därför misstänka att resterna av en mer forntida ras lever kvar i den irländska kelten (där de negroida dragen, enligt Jackson, är en rest av ”the quaternary man”).⁸⁴

Jackson argumenterar i nämnda artikel för att det är Irlands stora olycka att den keltiska rasen på denna ö endast i mycket ringa omfattning har blandats med andra – närbesläktade – raser. Medan den brittiska kelten först blandades med romaren och därefter med teutonen, var den irländska kelten helt utestängd från den första rasblandningen och tog del av den senare i endast ringa omfattning. Detta har fått till följd att den irländska kelten befinner sig i ett tillstånd av rasmässig stagnation eller utmattning. Irland är liksom Indien ett moraliskt fossil där den enda skillnaden mellan de två länderna är att ”India is a civilised, while Ireland is a barbarous fossil”. Men bägge länderna ”present us with the sad spectacle of at least partial paralysis in all the functions of their higher life”.⁸⁵ Det är sannolikt, fortsätter Jackson, att kelterna blandades med andra raser också innan romarna.⁸⁶ De irländska kelternas efterblivna karaktär skulle därför kunna förklaras med att de var utestängda inte bara från rasblandningen med romarna och de teutoniska folken utan också från dessa tidigare rasblandningar;

hence, perhaps, the large remnant of prognathism, the imperfect nasal development, and other indications of organic rudeness and imperfection attaching to large sections of the peasantry, more especially in the south and west, and by which they are unfavourably distinguished from the Highlanders, Welsh and Britons, to say nothing of the more effectually developed English and French.⁸⁷

Man kan i detta citat notera att Jackson talar både om en omfattande prognathism, om en bristfällig utveckling av näspartiet, och om en organisk primitivism (*rudeness*) i allmänhet

---

⁸³ J. W. Jackson, ”The Race Question in Ireland” i *The Anthropological Review*, Vol. 7, No. 24 (Jan., 1869), s. 54-76.

⁸⁴ Jackson 1869, s. 58, inklusive citat.

⁸⁵ Jackson 1869, s. 59, inklusive citat.

⁸⁶ Jackson 1869, s. 60.

⁸⁷ Jackson 1869, s. 60.

hos de irländska kelterna. Denna organiska primitivism korresponderar mot en mental primitivism (d.v.s. den partiella förlamningen i det högre livets funktioner).

Texter av ytterligare två antropologer tillhör det material som undersöks i denna uppsats. Det handlar dels om Robert Knox och hans bok *The Races of Men: A Fragment* (1850)⁸⁸, dels om en artikel av J. Gould Avery – *Civilisation: with Especial Reference to the So-Called Celtic Inhabitants of Ireland* (1869).⁸⁹ Även om Knox uttalar sig om andra rasers anatomi och fysiska yttre – till exempel ger han juden tydligt negroida anatomiska kännetecken⁹⁰ – underlåter han att beskriva keltens anatomi. Gould å sin sida skriver att rasernas inre egenskaper korresponderar mot deras fysiska yttre, men han tar sig inte besväret att beskriva keltens yttre former.⁹¹

Som har nämnts i ett tidigare kapitel menade fysiognomiken, vilken vann stort genklang inom den viktorianska antropologin, att det prognathiska ansiktets sluttande ansiktsvinkel visade på en organisk primitivism hos den ras som märktes ut av en sådan ansiktsform. Den civiliserade människan hade i stället den orthognathiska människans rakare ansiktsvinkel. Att det prognathiska ansiktet under 1840-talet blev ett utmärkande kännetecken för irländarna i de engelska karikatyrteckningarna var en återspeglning av det faktum att denna föreställning var en vanlig fördom hos många engelsmän under denna tid.⁹² Man kan också konstatera att de antropologer som i det undersökta materialet ger en beskrivning av keltens fysiska yttre delade just denna fördom och därmed betonade just keltens prognathiska ansikte och låga ansiktsvinkel. Såväl Mackintosh som MacLean framhäver keltens – i MacLeans fall den i Irland vanligt förekommande kelten av Sancho Panza-typ – framskjutande underkäke och sluttande panna eller skalle. Jackson talar å sin sida om rester av forntida raser i kelten och om förekomsten av negroida drag. Han nämner också att det hos kelten finns en stor återstod av prognathism liksom en allmän organisk primitivism (*rudeness*). Mackintosh och MacLean ger

---

⁸⁸ Robert Knox, *The Races of Men: A Fragment*, (Franklin Classics: 2018 [1850]).

⁸⁹ J. Gould Avery, *Civilisation: with Especial Reference to the So-Called Celtic Inhabitants of Ireland* i *Journal of the Anthropological Society of London*, Vol. 7 (1869), s. ccxxi-ccxxxvii.

⁹⁰ "[T]he contour is convex; the eyes long and fine, the outer angles running towards the temples; the brow and nose apt to form a single convex line; the nose comparatively narrow at the base, the eyes consequently approaching each other; lips very full, mouth projecting, chin small, and the whole physiognomy, when swarthy, as it often is, has an African look." – Knox 2018 [1850], s. 133; se också Gilman 1991, s. 174.

⁹¹ Avery 1869, s. ccxxxii.

⁹² Curtis Jr. 1997, s. xx, 7-8, 31.

därtill kelten andra anatomiska drag – utöver prognathismen – som erinrar om en neger, samtidigt som den senare dessutom ger kelten en mörk hudfärg. Detta påminner som sagt om hur man inom den etnologiska litteraturen under slutet av 1800-talet betraktade juden som svart.

Keltens karaktär

I *The Races of Men* framlägger Knox, enligt Stocking Jr., en ny förståelse av rasbegreppet. Medan man tidigare hade hävdad att de olika raserna formas och förändras av miljöförhållanden anser Knox att de olika raserna är fysiska entiteter som har varit oförändrade så långt tillbaka som människans historiska minne sträcker sig.⁹³ ”Race is everything [...] civilization, depend on it” förklarar Robert Knox redan i bokens förord.⁹⁴ Knox hävdar som sagt att alla raser, på såväl det individuella som det nationella planet, är oföränderliga. En neger eller tasmanier som föds i England blir förvisso engelsman men han kan aldrig bli en saxare. De egenskaper och fysiska attribut som är utmärkande för en specifik ras är eviga. Såsom en viss ras är har den alltid varit och kommer den alltid att vara. Vare sig en förändrad miljö eller mänsklig kultur kan permanent förändra en ras natur.⁹⁵

Den keltiska rasen är som bokens titel avslöjar blott en av många raser som dissekeras av Knox. Tolkningen av hur Knox betraktar den irländska kelten försvåras dock av det faktum att han utöver de brittiska kelterna också talar om kontinentala kelter, närmare bestämt om den franska respektive den spanska eller iberiska kelten. Knox är inte alltid tydlig med vilken kelt han åsyftar eller om/hur de skiljer sig åt. Knox karakteriserar vid ett tillfälle den moderna kelten som semi-barbarisk för att bara fyra sidor senare kalla de keltiska fransmännen för ett högst civiliserat folk.⁹⁶ Är det fråga om en motsägelse eller är det bara de brittiska kelterna som är semi-barbariska? Tolkningen att han gör en åtskillnad mellan de brittiska kelterna å ena sidan och de kontinentala kelterna å den andra får stöd av det faktum att han uttryckligen grupperar de irländska, skotska och walesiska kelterna (de från Cornwall verkar han ha glömt

---

⁹³ Stocking Jr. 1987, s. 65.

⁹⁴ Knox 2018 [1850], s. 7.

⁹⁵ Knox 2018 [1850], s. 12-15.

⁹⁶ Knox 2018 [1850], s. 85, 89.

bort) tillsammans, men i det sammanhanget varken nämner den franska eller den iberiska kelten. Knox säger förvisso uttryckligen att alla de keltiska folken har en gemensam karaktär och att de överallt är exakt likadana, samt att de är oföränderliga.⁹⁷ Men han säger också att kelten uppvisar den civiliserade människans två extremer: "Civilized man cannot sink lower than at Derrynane [i sydvästra Irland], but civilized man may, perhaps, proceed higher even than in Paris."⁹⁸

Hur beskriver då Knox den semi-barbariska irländska kelten? Följande två citat innehåller det väsentliga i den karakteriseringen:

Furious fanaticism; a love of war and disorder; a hatred for order and patient industry; no accumulative habits; restless, treacherous, uncertain: look at Ireland.⁹⁹

[...] in the ordinary affairs of life, they despise order, economy, cleanliness; of to-morrow they take no thought; regular labour – unremitting, steady, uniform, productive labour – they hold in absolute horror and contempt. Irascible, warm-hearted, full of deep sympathies, dreamers on the past, uncertain, treacherous, gallant and brave.¹⁰⁰

Det väsentliga i dessa beskrivningar är dels keltens avsky inför arbetet, dels det faktum att han är ständigt vänd mot det förflutna (och därmed bort från framtiden). Kelten saknar ackumulativa vanor, och hatar ordning, renlighet, sparsamhet och tålmodigt arbete; i stället är han fanatisk, lömsk, otålig, obestämd, irriterad, ombytlig och drömsk. Kort sagt – kelten är irrationell. De enda positiva egenskaperna är ett varmt och sympatiskt hjärta, därtill mod och tapperhet. Keltens stora brist – som beror på både skräcken och föraktet inför regelbundet arbete, liksom oförmågan att tänka på morgondagen – är en oförmåga att planera för framtiden, att förbättra sin lott, att utvecklas och gå framåt. Och den punkt där kelten framförallt skiljer sig från saxaren är just i förhållandet till arbetet.¹⁰¹ Man kan vidare fråga sig om det faktum att kelten har fastnat i det förflutna – "Children of the mist, even in the

---

⁹⁷ Knox 2018 [1850], s. 213.

⁹⁸ Knox 2018 [1850], s. 217.

⁹⁹ Knox 2018 [1850], s. 27.

¹⁰⁰ Knox 2018 [1850], s. 214.

¹⁰¹ "Thoughtful, plodding, industrious beyond all other races, a lover of labour for labour's sake; he cares not it's amount, if it be but profitable; large handed, mechanical, a lover of order, of punctuality in business, of neatness and cleanliness." – Knox 2018 [1850], s. 44-45.

clear and broad sunshine of day, they dream of the past”, som Knox uttrycker det om dessa naturens antikvarier¹⁰² – också betyder att de är fast i ett förflutet utvecklingsstadium?

Det är förvisso uppenbart att Knox anser att den irländska kelten befinner sig högre upp i utvecklingstrappan än de mörka raserna. Inte heller tillskriver Knox den irländska kelten ett afrikanskt ursprung eller skänker honom en mörk hy såsom han gör med juden.¹⁰³ Men på ett område kunde kelten jämföras med de riktigt lågt stående raserna – när det kom till den egenskap man karakteriserar med ord som indolens, lättja, slöhet etc. Om hottentottaren konstaterar Knox med förundran att han är till och med latare än en irländsk kvinna (”which is saying much” med Knox ord).¹⁰⁴ Han anställer också jämförelser på denna punkt mellan zigenaren och den irländska kelten. Ingendera av dessa raser skulle någonsin komma på tanken att utföra ett arbete som de kan få någon annan att utföra. Zigenaren, konstaterar Knox, skulle till och med hellre svälta än arbeta – ett karaktärsdrag ”not uncommon amongst the Celtic race” (Tänker han på alla de människor som under de föregående åren hade svultit ihjäl i Irland? Vill han påstå att deras sväldöd var ett fritt val!?).¹⁰⁵ Att Knox på detta sätt jämför zigenaren och kelten är intressant då irländarens migrerande med sin boskap, som konstaterades i ett tidigare kapitel, framhölls som ett bevis på de irländska kelternas nomadiserande livsstil och därmed primitivitet av de engelska kolonisatorerna under 1500-talet. Är det denna tankefigur som åter dyker upp i Knox jämförelse mellan kelten och de nomadiserande zigenarna? Finns det i denna mening en familjelikhet mellan kelten och zigenaren? Ytterligare ett karaktärsdrag som kelten har gemensamt med de mörka raserna är uppgåendet i nuet (eller det förflutna), d.v.s. oförmågan att blicka mot framtiden och göra upp planer.¹⁰⁶ Även om den irländska kelten har kommit längre fram i den civilisatoriska utvecklingen än de mörkare raserna finns det således fortfarande egenskaper och brister hos kelten som förbinder honom med dessa.

Daniel Mackintosh, å sin sida, har följande att säga om gaelens (d.v.s. keltens) karaktär eller mentala egenskaper:

---

¹⁰² Knox 2018 [1850], s. 216.

¹⁰³ Knox 2018 [1850], s. 133.

¹⁰⁴ Knox 2018 [1850], s. 157.

¹⁰⁵ Knox 2018 [1850], s. 108-109, citat s. 108.

¹⁰⁶ Knox 2018 [1850], s. 302.

Quick in perception, but deficient in depth of reasoning power; headstrong and excitable; tendency to oppose; *strong in love and hate*; at one time lively, soon after sad; vivid in imagination; extremely social, with a *propensity for crowding together*; forward and self-confident; deficient in application to deep study, but possessed of *great concentration in monotonous or purely mechanical occupations*, such as hop-picking, reaping, weaving, etc.; want of prudence and foresight; *antipathy to seafaring pursuits*, in which respect they contrast very strongly with Norsemen and Frisians; veneration for authority.¹⁰⁷

Gaelen eller kelten är alltså egensinnig och hetsig; är oppositionslysten; uppvisar starka känslöytringar; är ombytlig; har en livlig fantasi; är extremt social; är framfusig och självsäker; kan bara skänka sin fulla koncentration åt monotona sysslor; och känner vördnad inför auktoriteter. Samtidigt saknar han djup i sin förnuftsformåga; är oförmögen till djupare studier; och saknar klokhet och framförhållning.¹⁰⁸

Hector MacLean har inte mycket att säga om Sancho Panza-typens karaktär, men det som han har att förtälja om denna typ liknar en samtida beskrivning av juden. Utöver att vara varmhjärtad med ett starkt temperament, är nämligen denna typ slug och väldigt förtjust i pengar (som han lägger på hög trots att han är omgiven av fattigdom). Vanligtvis lat har denna typ dock förmågan att uppamma mängder med energi när det är uppenbart att det finns pengar att tjäna.¹⁰⁹

Den dolicocefaliska typen beskrivs av MacLean som hetlevrad och väldigt emotionell, som klartänkt och med goda perceptiva förmågor, men med en sämre förmåga att göra korrekta observationer och med brister i omdömesförmågan. Den har en produktiv och livlig fantasi, älskar det absoluta och har en förkärlek för centralisation. Den känner sympati för de svaga och är patriotiskt lagd. Denna typ är vidare benägen att hänge sig åt en sentimental melankoli som har sin grund i en stark kärlek till allt som är förflutet och i en sympati med olycka och lidande; samtidigt hyser denna typ dock en tilltro till framtiden. Om den brakycefaliska typen heter det att den har ett ekonomiskt sinnelag och att den är klok och framsynt, och att den har

---

¹⁰⁷ Mackintosh 1866, s. 16.

¹⁰⁸ Man kan notera samma diametrala motsats mellan gaelen och saxaren ifråga om de mentala egenskaperna som ifråga om de fysiska egenskaperna: "Extreme moderation; absence of extraordinary talents, and equal absence of extraordinary defects, mind equally balanced; character consistent, simple, truthful, straightforward and honest; persevering in pursuits admitting of variety, but unadapted to purely mechanical or monotonous occupations [...]." – Mackintosh 1866, s. 17.

¹⁰⁹ MacLean 1866, s. 219.

starka känslor över vilken god kontroll utövas. Den är vidare patriotisk och väldigt fäst vid sina vänner och sin familj, och håller sig därför inom sin grupp. Den ser dystert på framtiden, är lättstött och mindre impulsiv än den dolikocefaliska kelten. Den är bra på att tänka men mindre fantasifull än den dolikocefaliska typen, och den har ett sinne för humor.¹¹⁰

1867 publicerade MacLean en recension – *Race in History*¹¹¹ – av Lord Macaulays *History of England*. I denna bok förde Macaulay fram tesen att den irländska historien, med sina ständiga uppror mot engelsmännen, bör förklaras utifrån keltens fördärvade karaktär och en inneboende förkärlek för våld och anarki.¹¹² I sin recension av Macaulays verk lägger MacLean fokus på de keltiska och teutoniska raselementens betydelse för den brittiska historien. Den keltiska rasen kännetecknas av en brinnande entusiasm, av livlighet, sentimentalitet, känslighet och känslsamhet, av våghalsighet och hetsighet (även om han påpekar att de kan uppvisa, och det i högre grad än de flesta har erkänt, såväl kylighet som eftertänksamhet när de inte befinner sig i ett upphetsat tillstånd). Kelten skiljer sig från teutonen också i konfliktlinjen mellan kollektivet och individen. MacLean kontrasterar vad han kallar för den keltiska socialismen – d.v.s. kollektivismen – mot den teutoniska individualismen. För kelten är individen nästan utan betydelse, medan det samfund i vilket han ingår – familjen, klanen, nationen – har en allt annat överskuggande betydelse.¹¹³

Jackson, för att övergå till honom, har vad man får beteckna som en ambivalent inställning till den irländska kelten. Den kelt som lever i Irland är förvisso ett fossil, men den keltiska rasen är samtidigt förfinad, känslig och intellektuell och genom en sammansmältning med de mer teutoniserade – men i grunden fortfarande keltiska – britterna kan de irländska kelterna ge sitt bidrag till det brittiska imperiet (och mänskligheten):¹¹⁴

For this [att vara det ledande imperiet] implies – in addition to the mercantile enterprise, manufacturing industry and mechanical ingenuity by which Britain is now so especially distinguished, nay, in addition to their respect for law and their consequent capacity for the enjoyment of a well regulated liberty, by which her people are so happily characterised – an

---

¹¹⁰ MacLean 1866, s. 220-221.

¹¹¹ Hector MacLean, "Race in History" i *The Anthropological Review*, Vol. 5, No. 17 (Apr., 1867), s. 129-141.

¹¹² Lebow 1976, s. 50.

¹¹³ MacLean 1867, s. 130 f., 135, 138, 140-141.

¹¹⁴ Jackson 1869, s. 64.

aesthetic culture second, if second, only to that of Greece, together with a refinement and delicacy of thought and feeling, a sensibility to emotion and a profound sympathy with nature [...].¹¹⁵

Det de irländska kelterna – där det keltiska raselementet är som bäst bevarat – har att bidra med till det brittiska imperiet är just denna estetiska kultur. Det brittiska imperiet är därför i behov av en brittisk befruktning av Irland för att kunna bli ett ”Rome spiritual as well as temporal”.¹¹⁶ Och, skriver Jackson, ”the special quality of the Irish, as contradistinguished from the British Celt, whether southern Loegrian or northern Gael, is not strength but delicacy, not force but refinement, not vigour but spirituality”.¹¹⁷

Men den (irländska) kelten utmärks inte bara av denna förfining och känslighet. Utmärkande för irländaren är också en särskild impulsivitet och hetsighet. Dessa hos irländaren förekommande passioner är förmodligen, menar Jackson, en rest av den redan nämnda närvaron av förhistoriska raser i den irländska kelten.¹¹⁸

J. Gould Avery hävdar, liksom tidigare Knox, i sin uppsats *Civilisation: with Especial Reference to the So-Called Celtic Inhabitants of Ireland* att raserna är oföränderliga. Och även om mänsklig kultur – civilisation – kan utöva inflytande på dem kan den inte permanent förändra de olika rasernas specifika karaktär. I enlighet med denna övertygelse argumenterar Avery för att (den keltiska) irländarens raskaraktär inte kan förklaras med exempelvis politisk repression eller med brist på utbildning, utan endast med den keltiska rasens biologi.¹¹⁹ Avery inleder sin artikel med att definiera civilisation som summan av alla de sätt på vilka människan i sin mentala och sociala existens skiljer sig från sin animala existens, från det oskälige djuret. Alla människans djuriska drag finns närvarande hos samtliga raser, även de civiliserade, antingen i sovande eller aktivt tillstånd. Dessa animaliska karaktärsdrag finns fördelade bland raserna i olika grad och proportion och bildar de olika rasernas karaktär, och ger dem deras rättmätiga plats i människans kulturutveckling.¹²⁰ I slutet av uppsatsen sammanfattar Avery sin ståndpunkt om civilisation på följande vis:

---

¹¹⁵ Jackson 1869, s. 64.

¹¹⁶ Jackson 1869, s. 63-65, citat s. 64.

¹¹⁷ Jackson 1869, s. 65.

¹¹⁸ Jackson 1869, s. 58.

¹¹⁹ Avery 1869, s. ccxxiv & ccxxxi.

¹²⁰ Avery 1869, s. ccxxii f.

In my opening remarks, I attempted to show that all the qualities of the inferior animals exist in man, mixed, blended, and compensated, and in every case associated with higher and nobler powers, in greater or less degree. The activity or dormancy of these animal qualities, as exhibited, some in one race, and some in another, form the characteristics of the race, and of the civilisation which it possesses, and these characteristics are associated with a corresponding physical conformation, and are persistent and indelible.¹²¹

Avery redogör inte i sin sammanfattning för i vilken utsträckning den irländska kelten uppvisar animaliska karakteristika eller var han bör placeras på den civilisatoriska skalan. När man läser Averys beskrivning av kelten torde det dock vara uppenbart att kelten uppvisar många animaliska drag som placerar honom längre ned i den civilisatoriska skalan än saxaren. Hur beskriver han då kelten?

Den irländska kelten framställs av Avery som oföretagsam och lat, och bara kapabel till att utföra de allra simplaste av arbeten. Bland företagarna i London och de provinsiella engelska städerna kan man inte hitta ett enda irländskt namn (trots att det då fanns stora irländska enklaver i England). Och medan skottar, walesare och andra nationaliteter inte samlas i gemensamma bostadsområden är irländska ghetton ett självklart inslag i de engelska städerna. Den irländska slummen utgör dessutom ofelbart det smutsigaste, snuskigaste och eländigaste området i alla engelska städer. I kriminalstatistiken kan man vara säker på att upphovsmännen till de allra mest barbariska brotten alltid bär irländska namn. Den irländska historien, förklarar Avery vidare, är en krönika över inbördeskrig, klanslagsmål, förräderier, våld och blod och om det inte vore för engelsmännens ingripande hade Irlands keltiska ursprungsbefolkning sedan länge haft ihjäl varandra och avfolkat landet.¹²² Den irländska bonden ogillar handelsidkande och föraktar hantverk, och behåller därför alla sina söner på sin gård. Den irländska bondefamiljen är nöjd och belåten med detta sitt simpla och sysslösa liv. Medan den engelska bonden på alla sätt försöker förbättra sin lott nöjer sig den irländska bonden med att sova, röka, värma sig framför brasan och dricka whisky när han kan få tag på det. ”What is it that impels the Englishman to these gratuitous activities, and not the Irishman, if it be not a difference in racial qualities?”¹²³ Ett ytterligare utmärkande drag för den keltiska

---

¹²¹ Avery 1869, s. ccxxxi.

¹²² Avery 1869, s. ccxxv & ccxxvii.

¹²³ Avery 1869, s. ccxxviii.

irländaren är en passionerad kärlek till sitt hemland. Även om inget annat än fattigdom och elände är hans lott i hemlandet, medan bekvämlighet och välstånd väntar honom i det nya landet avskyr han emigrationens nödvändighet. Denna irrationella tillgivenhet till hembygdens mylla är ”not a sentiment, not a principle, but an instinct and a racial peculiarity”.¹²⁴ Ytterligare utmärkande drag i den keltiska karaktären är en hänsynslöshet och hämndlystnad, liksom en våldsamt böjelse och ett förakt för lagen. Den irländska mördaren, till skillnad från den engelska, vältrar sig i sitt brott, och de laglydiga medborgarna tar brottslingens parti och skyddar honom från den lag som så gott som varje irländare är fientligt inställd gentemot.¹²⁵

För att sammanfatta Averys karakterisering av keltens karaktär: han är oföretagsam och lat; han håller sig till sin sort och lever i ett snuskigt och eländigt tillstånd; han är våldsamt, hänsynslös och hämndlysten; han är stillastående och nöjd med sin lott oaktat hur eländig den är; han tänker inte på framtiden, utan lever för stunden; han hyser en irrationell (instinktiv) kärlek till sin hembygd; och han föraktar lagen.

I kapitlet om den viktorska antropologin behandlades synen på civilisation och primitivitet inom den brittiska antropologin under 1800-talet. Där konstaterades det att civilisation framförallt kopplades samman med ett underkuvande av den yttre och den inre naturen. Uttryckt positivt är den civiliserade människan förnuftig och framsynt. Hon kan alltså utöva en förnuftsmässig kontroll över den yttre och den inre naturen, och hon kan planera för framtiden. Ytterligare ett centralt inslag i den civiliserade människans karaktär är en förkärlek för arbetet. Den primitiva människan däremot är underkastad såväl den yttre som den inre naturen. Hon uppvisar förnuftsmässiga brister, och är oförmögen att blicka framåt och göra upp planer. Och hon skyr arbetet. Den primitiva människan är underkastad sina instinkter och passioner. Hur förhåller sig då beskrivningen av keltens karaktär i det genomgångna materialet till den viktorska antropologins syn på civilisation och primitivitet?

Man kan konstatera att den kelt som träder fram i det undersökta materialet uppvisar tydliga brister i förmågan att utöva förnuftsmässig kontroll över såväl den yttre som den inre naturen. Enligt Mackintosh uppvisar kelten en brist i såväl förnufts-förmågan som förmågan

---

¹²⁴ Avery 1869, s. ccxxix.

¹²⁵ Avery 1869, s. cccxxx.

till djupare studier, och han saknar såväl klokhed som framförhållning. Enligt flera författare saknar kelten också förmågan, eller böjelsen för, att behärska naturen genom arbetet. Enligt Knox är kelten arbetsskygg och lever för stunden. Även Averys kelt är nöjd med sitt sysslolösa och enkla liv, och saknar varje form av ambition. Han är alltså inte intresserad av att kuva och utsuga naturen för att förbättra sin lott. Med de förnuftsmässiga bristerna och motviljan mot arbetet hänger oförmågan att behärska annat än monotona sysslor (Mackintosh) respektive enkla sysslor (Avery) samman. Att kelten är oföretagsam och lat framhävs av MacLean om kelten av Sancho Panza-typ (förutom när pengar finns att tjäna) liksom av Avery. Med allt detta hänger också keltens förankring i det förflutna samman. Knox kelt saknar som sagt ackumulativa vanor och tänker ej på morgondagen; i stället drömmer han om det förflutna. Den dolikocefaliska typen kallas sentimental och melankolisk och även i *Race in History* kallar MacLean kelten sentimental. Kelten är vidare uppenbart oförmögen att utöva rationell kontroll över sina känslouttryck och förefaller vara slav under sina passioner. Knox kelt är fanatisk, otålig och obestämd; enligt Mackintosh är kelten egensinnig, hetsig, oppositionslysten, ombytlig och uppvisar starka känslouttryck; den dolikocefaliska typen är hetlevrad och emotionell; den kelt som MacLean beskriver i *Race in History* är entusiastisk, livlig och hetsig; Jacksons kelt är impulsiv och hetsig; och Averys kelt är våldsam, hänsynslös och hämndlysten. Keltens positiva egenskaper är i hög utsträckning sådana som får anses ligga nära människans primordiala natur. Knox beskriver kelten som varmhjärtad och med en stor förmåga att hysa sympati, och därtill som modig och tapper; kelten av Sancho Panza-typ är varmhjärtad och den dolikocefaliska typen har nära till att hysa medlidande. Kelten i *Race in History* är livlig, våghalsig, känslig och känslös. De positiva egenskaper som Jackson ger kelten ligger dock snarare nära kulturmänniskan än naturmänniskan: förfinad, känslig och intellektuell. Enligt Mackintosh är kelten extremt social, medan MacLean framhäver keltens socialistiska, d.v.s. kollektivistiska, natur. MacLeans dolikocefaliska och brakycefaliska typ beskrivs båda som patriotiskt lagda; också Avery framhäver keltens patriotiska natur och förankring i den lokala myllan. Detta kontrasterar starkt mot den individualistiska saxaren som förefaller vara helt och hållet utan sammanhållande band till sin omgivning. Dessa beskrivningar frammanar onekligen bilden av en kelt som ligger ganska långt från den civiliserade människan. Undantagen är MacLeans brakycefaliska typ – som både har ett ekonomiskt sinnelag, är klok och framsynt, och som kan utöva kontroll över sina förvisso

starka känslouttryck – liksom delvis Jacksons kelt som alltså är både förfinad, känslig och intellektuell.

Kelten och förmågan till självstyre

Enligt Knox kan kelten inte förstå vare sig betydelsen av ordet (politisk) frihet eller vad saxaren menar med självständighet.¹²⁶ Anledningen till att den irländska kelten vill frigöra sig från Storbritannien är inte en längtan efter frihet och självständighet, d.v.s. självstyre. Tvärtom förefaller Knox mena att den irländska keltens aversion mot brittiskt styre är grundad i en motvilja mot den saxiska politiska friheten, som helt enkelt inte är kompatibel med den keltiska rasens natur. Med andra ord: kelten vill inte – kan inte – leva under en konstitutionell monarki, utan under en absolut sådan:

Sir Robert Peel's Encumbered Estate Bill [som drev de katolska arrendatorerna från deras jord] aims simply at the quiet and gradual extinction of the Celtic race in Ireland; this is its sole aim, and it will prove successful. A similar bill is wanted for Caledonia [Skottland], or may be required shortly: the Celtic race cannot too soon escape from under Saxon rule. As a Saxon, I abhor all dynasties, monarchies and bayonet governments, but this latter seems to be the only one suitable for the Celtic man.¹²⁷

Varje gång den franska kelten har uppnått sin politiska frihet har han slutligen valt att återvända till politisk ofrihet. Den enda demokratiska rasen, förklarar Knox, är den saxiska. Saxaren ensam förmår kombinera laglydighet, men åttlydnad inför en lag han själv har stiftat, med frihet. Så fort en saxare styrs av en främmande lag gör han uppror med självstyre som det självklara målet. Det hände i Nordamerika och det kommer att hända i alla engelska kolonier. Men om keltiska Irland hade lyckats fördriva engelsmännen från Irland i samband med Daniel O'Connells agitation mot unionen vid början av 1840-talet eller i samband med det misslyckade upproret 1848 hade keltarna förvisso kunnat återvinna sin nationalitet, men inte

---

¹²⁶ Knox 2018 [1850], s. 21, 26, 249.

¹²⁷ Knox 2018 [1850], s. 27

uppnå politisk frihet. I händelse av framgång hade Irland antingen fallet i händerna på en militärdiktator eller återvänt till ett tillstånd av barbari.¹²⁸

J. W. Jackson, för att återvända till honom, skriver i sin artikel att det irländska problemet inte är ett institutionellt eller politiskt problem, utan ett rasproblem. Irlands olyckliga belägenhet är inte en följd av politisk misskötsel utan av rasmässig utmattning, vilket i sin tur är konsekvensen av en ofullbordad kolonialisering. Ett teutoniskt dop – d.v.s. rasblandning med teutoniska folk – var en rasmässig nödvändighet för alla de keltiska folken. Men till skillnad från vad som var fallet för de brittiska kelterna förblev de irländska kelternas dop ofullbordat. Den engelska erövringen och kolonialiseringen av Irland var och är därför en historisk nödvändighet, vilket bevisas av det faktum att endast de delar av Irland som har blivit tillräckligt effektivt koloniserade av först danskar och norrmän och senare av briter besitter ett jordbruk och en manufaktur på en någotsånär tillfredsställande nivå. Det finns dock ingen anledning att ge upp om Irland eller om den irländska kelten. Irland befinner sig nämligen, enligt Jackson, vid den kritiska tidpunkt då rasen kommer att pånyttfödas. Den stora keltiska emigrationen från Irland till Amerika öppnar upp möjligheten för en omfattande immigration från Storbritannien och därmed för en mer effektiv sammanblandning av teutoniska och keltiska raselement i Irland. Jackson skriver att den underliggande idén med hans artikel var just ”the imperfect colonisation of Ireland in the past, and the possibility of an effective English immigration in the future”.¹²⁹

Jacksons tes förefaller således vara att unionen mellan Storbritannien och Irland är avgörande för bägge parter. Ett Storbritannien utan Irland – som vi såg i föregående kapitel – skulle blott vara en materiell kraft, utan en ideell och moralisk sida. Ett Irland utan Storbritannien, och den irländska kelten utan den teutoniserade britten, skulle vara en utdömd – rentav döende – nation och ras. Självstyre är en omöjlighet för Irland inte på grund av någon inneboende biologisk underlägsenhet hos den irländska kelten (”The fact that Ireland is the last province of the Celtic area to be intellectually developed under the influence of our modern material civilisation, and predominantly analytical scientific culture, is by no means a proof that she is the lowest in the scale.”).¹³⁰ Självstyre är en omöjlighet därför att ett Irland

---

¹²⁸ Knox 2018 [1850, s. 249-254.

¹²⁹ Jackson 1869, s. 61-63, 68-69, citat s. 70.

¹³⁰ Jackson 1869, s. 68.

utan den teutoniserade brittens livgivande kraft inte skulle vara ett hållbart eller ens livskraftigt alternativ.

Avery, slutligen, menar att för att kunna regera ett folk (liksom för att kunna arbeta, underhandla och bedriva handel med detsamma) måste man känna till detta folks karaktär och behandla det i enlighet därmed. Även lagstiftningen måste respektera rasernas specifika distinktioner och karakteristika, och stifta lagar i överensstämmelse med dessa raskaraktärer.¹³¹ Även om Avery uttryckligen påstår att han i sin uppsats inte behandlar politiska frågor förefaller hans avsikt vara att beskriva den keltiska irländarens karaktär för de brittiska lagstiftarna och statsmännen så att de bättre ska kunna veta hur de ska regera de upproriska irländarna.¹³² Averys starka motstånd mot irländskt självstyre är uppenbart med följande längre citat för ögonen:

Without ever having been able, through their own intestine divisions, to offer a decent semblance of resistance to the English, with the fact patent to their eyes, that if not subdued by England they would inevitably become the prey of some other European state; and that the very national existence of England herself would be imperilled by her allowing an island so rich in harbours to be in the possession of a foreign power; with the most palpable evidence that Ireland, of all the nations of Europe, has given the least evidence of her capacity for self-government, and that she never had, or could, or can have, the remotest chance of acquiring her independence by force of arms; with all these, and many other considerations staring them in the face, the Irish have doggedly rejected the invincible logic of common sense, have kept up a chronic state of disloyalty and sedition, and have expressed their dissatisfaction by windy clamour, by malignant threatenings, and by repeated conspiracies, the scarcely concealed object of which was wholesale outrage, murder, and blood.¹³³

Enligt Avery är irländarna alltså det europeiska folk som har uppvisat minst lämplighet för självstyre. Bara de nationer som faktiskt klarar av att själva vinna sin frihet, fortsätter Avery, är lämpade för frihet, samtidigt som många av mänsklighetens raser i realiteten bara är lämpade för politisk underkastelse.¹³⁴ Även om Avery inte uttryckligen säger att irländarna

---

¹³¹ Avery 1869, s. ccxxiv.

¹³² Avery 1869, s. ccxxvii.

¹³³ Avery 1869, s. ccxxvi.

¹³⁴ Avery 1869, s. ccxxvi-ccxxvii.

endast är lämpade för politisk underkastelse kan man av deras oförmåga att trots upprepade försök kasta ut engelsmännen från sin ö sluta sig till att så är fallet. Därmed förefaller Avery för den brittiska statens representanter vilja förklara att irländarna är oförmögna att klara av det självstyre som så många av dem vid denna tidpunkt eftersträvade.

I metodkapitlet framhölls det att de viktorska antropologernas beskrivning av kelten bör kopplas till de samtida irländska strävandena efter frigörelse från unionen med Storbritannien. Att visa på den irländska keltens bristande civilisationsgrad kunde nämligen fungera som ett argument mot irländskt självstyre. Som detta kapitel har visat uttalade sig ett flertal av de undersökta antropologerna om de irländska kelternas politiska mognad – eller snarare frånvaro av densamma – och om deras bristande förmåga till självstyre. Knox argumenterar för att kelten inte är lämpad för en konstitutionell regering. Jackson menar att Irland är i ett trängande behov av en omfattande engelsk immigration för att bli livskraftigt; ett självstyrande Irland är således otänkbart. Och enligt Avery är Irland den europeiska nation som är minst lämpad för självstyre. Noterbart är också att såväl Jacksons som Averys artiklar publicerades 1869, d.v.s. två år efter IRB:s misslyckade uppror på Irland och deras två attentat i England. När Jackson och Avery polemiserar mot irländarnas förmåga att bestämma över sina egna angelägenheter har alltså en nationalistisk rörelse som inte nöjer sig med självstyre inom Samväldets ram trätt fram på Irland; samtidigt som denna nationalistiska rörelse har tillgripit terroristiskt våld för att få sin vilja igenom. Det är knappast orimligt att anta att deras artiklar är en reaktion på denna utveckling.

Avslutning

More important, widespread and virulent expressions of anti-Irish prejudice predate the industrial revolution. They had been part of the British scene for centuries. The only novelty in Victorian times was the fact that the prejudice was increasingly articulated in the terminology of racial differentiation. Racist expressions were merely the age-old anti-Irish prejudice couched in the jargon of the day.¹³⁵

Denna uppsats har försökt visa hur dessa sekelgamla anti-irländska fördomar kom till rasistiskt uttryck i viktorska antropologers texter under 1850- och 1860-talen. Denna rasism har gjorts begriplig med hjälp av Chakrabartys tes om hur historicismen under 1800-talet rättfärdigade europeisk överhöghet i kolonierna. Det historicistiska tänkandet placerade de koloniserade folken i en historisk epok som européen sedan länge hade lämnat bakom sig, och även om de koloniserade folken i teorin kunde bli moderna – och därmed civiliserade – var det i praktiken en omöjlighet för dem. Denna tes har applicerats på förhållandet mellan Irland och Storbritannien under 1800-talet för att begripliggöra den brittiska anti-irländska rasismen under detta sekel. Irland var under detta sekel förvisso inte formellt sett en brittisk koloni, men relationen mellan de två öarna var likväl fortsatt i hög utsträckning kolonial och från och med mitten av 1800-talet var det tydligt att irländarna ville lämna unionen med Storbritannien. Genom att jämföra och identifiera irländarna med Storbritanniens utom-europeiska undersåtar kunde unionens tillskyndare visa att de förra var lika oförmögna till självstyre som de senare. Det har därför gällt att visa att samma koloniala tankefigur har använts vid betraktandet och beskrivningen av irländarna som av de koloniserade folken utanför Europa. Detta har jag försökt göra genom att relatera bilden av kelten i källtexterna till den viktorska antropologins civilisationsbegrepp. Då de koloniserade folken utanför Europa betraktades som ociviliserade har det nämligen gällt att undersöka i vilken utsträckning den bild som ges av kelten i källtexterna har avvikit från den viktorska bilden av den civiliserade människan.

Källtexterna har satts i relation till två kontexter, närmare bestämt en materiell och en ideell eller intellektuell kontext. I det första kapitlet i uppsatsens andra del redogjorde jag för

---

¹³⁵ Lebow 1976, s. 15.

den koloniala relationen mellan Irland och England från och med den normandiska invasionen 1169 fram till mitten av 1800-talet. Huvudfokus låg dock på 1800-talet och framförallt på seklets tre mellersta decennier. Den brittiska regeringens reaktion på potatispesten och svälten på Irland under andra halvan av 1840-talet fick blottlägga den brittiska regeringens fortsatta koloniala syn på Irland. Och det irländska motståndet mot unionen från och med de fredliga massmötena 1843 fram till de väpnade upproren 1848 och 1867, bildandet av en revolutionär och republikansk organisation liksom början av det nationalistiska terroristiska våldet bildar fond för de stegrade anti-irländska känslorna inom det viktorianska etablissemanget under dessa decennier. Därefter följde ett kapitel som beskrev hur det viktorianska antropologiska tänkandet utvecklades kring mitten av 1800-talet. Det har där framförallt handlat om att med denna kontext som bakgrund mejsla fram den viktorianska antropologins syn på civilisation och på vad som är utmärkande för en civiliserad människa. En civiliserad människa definierades som den människa som förmår kuva såväl den inre som den yttre naturen genom att ersätta sina instinkter med förnuft och förutseende, och genom att bemäktiga sig den yttre naturen genom arbetet.

I analysen belystes till att börja med vad de undersökta antropologerna hade att säga om keltens fysiska yttre. Det påvisades att ett flertal av författarna framhävde keltens prognathism och låga ansiktsvinkel, vilket var ett säkert tecken på organisk primitivism. Bilden som frammanades av kelten bar vidare tämligen stora likheter med bilden av en neger. I det följande kapitlet beskrevs det hur keltens karaktär framställdes i källtexterna. I dessa framhövdes förnuftsmässiga brister hos kelten, liksom en aversion mot arbetet. Kelten ansågs sakna framförhållning, och var i stället vänd mot det förflutna. Kelten var i sitt känsloliv hetsig och ombytlig. Det sista kapitlet ägnades sedan åt vad de undersökta antropologerna hade att säga om keltens politiska mognad och förmåga till självstyre. Som vi såg argumenterade ett flertal av författarna för omöjligheten av irländskt självstyre. Man stöter såväl på åsikten att kelten inte är lämpad för fria institutioner som att det keltiska folket är det europeiska folk som är minst lämpat för självstyre. Enligt en av författarna skulle ett självstyrande Irland rentav bara gå en rasmässig stagnation till mötes.

I sin bok om den viktorianska antropologin skriver Stocking Jr. följande:

If Irishmen were portrayed in the popular press as apelike, and savages overseas sometimes compared favorably with Irish peasants, there was no real doubt about who was at the bottom: other social categories might be like savages, but with true savages it was not a matter of similitude but of identity.¹³⁶

Samtidigt som Stocking Jr. alltså pekar på att irländarna – inte alltid till deras fördel – under 1800-talet jämfördes med utom-europeiska vildar, framhäver han också att det aldrig handlade om någon fullständig identifikation. Medan irländaren vid början av 1600-talet, enligt Beers Quinn, utgjorde måttstocken för allt barbariskt beteende fyllde nu den funktionen av den utom-europeiska vilden. Irländaren var alltså inte längre själva definitionen av det primitiva eller barbariska, men till skillnad från den engelska saxaren stod han ännu kvar med en fot i det tillståndet. Som vi har sett i det undersökta materialet gjorde dessa viktorska antropologer samma implicita jämförelse. Men det handlar alltså inte om en total överensstämmelse. Inte heller var irländaren lika befriad från politiska rättigheter som det brittiska imperiets utom-europeiska undersåtar. Till skillnad från de senare hade irländare med en tillräckligt hög inkomst eller förmögenhet rätt att välja representanter till det brittiska parlamentet, och från och med 1829 fick till och med irländska katoliker väljas in i detsamma. Uteslutningen från det Chakrabarty kallar den politiska moderniteten var alltså inte lika total för irländaren som för den brittiska kronans undersåtar utanför Europa. Det irländarna förvägrades var självbestämmande, inte politiska rättigheter.

Lebow framhåller likheterna mellan de stereotyper som formulerades om irländarna och om andra koloniserade folk:

The most fascinating aspect of the content of the stereotypes found in such works [som beskrev koloniala stereotyper] is that, while they describe such widely differing environments and peoples as those of Ireland and Indonesia, Algeria, Black America, Burma and Nigeria, the characteristics that colonizers attributed to the natives are remarkably uniform. With almost monotonous regularity colonial natives have been described as indolent and complacent, cowardly but brazenly rash, violent, uncivilized and incapable of hard work. On the more complimentary side, they have been characterized as hospitable, good-natured, possessing a natural talent for song and dance, and frequently as curious but incapable of a prolonged span of attention. In short, the image of simple

---

¹³⁶ Stocking Jr. 1987, s. 234.

creatures in need of paternal domination emerged very clearly. Each image, of course, varied slightly from the other, to include obvious differences in native character or mores, but the panoply of characteristics remained basically the same and effectively differentiated the natives from the white man.¹³⁷

Med andra ord: Den rasistiska stereotypen är en kolonial stereotyp som inte bara kom till användning för att beskriva mörkhyade människor från Afrika eller Asien, utan också ljushyade människor från Irland. Theodore W. Allen å sin sida menar att rasförtryck inte kan förklaras genom fenotyp, d.v.s. hudfärg, utan att man måste förstå rasförtryck som analogt med andra former av förtryck. Det finns således ingen kvalitativ skillnad mellan rasförtryck, kvinnoförtryck, klassförtryck eller nationellt förtryck. En människas hudfärg ger inte upphov till rasistiska attityder eller rasförtryck, utan är en följd av det senare. Detta visas tydligt av den godtycklighet med vilken människor på olika platser och i olika tider antingen har betraktats som vita eller icke-vita.¹³⁸ Allen skriver:

The history of English rule in Ireland, and of the Irish in America, presents instructive parallels and divergences for the understanding of "race" as a sociogenic rather than a phylogenic category; and of racial slavery as a system of social control.¹³⁹

Det undersökta materialet i denna uppsats visar att de saxiska britterna betraktade kelterna som en annan ras, liksom att britterna hyste rasistiska fördomar mot den keltiska rasen. Materialet visar också hur flytande gränsen var mellan kelten och negern då kelten av ett flertal av författarna ges negroida ansiktsdrag, och en av dem till och med ger kelten en mörk hudfärg. Den brittiska anti-irländska rasism som kommer till synes hos de undersökta antropologerna visar hur ett folks eller en ras hudfärg och anatomi kan vara oberoende av den faktiska pigmenteringen eller det faktiska fysiska yttre hos ett folk och i stället kan vara en diskursiv konstruktion.

---

¹³⁷ Lebow 1976, s. 104.

¹³⁸ Allen 2012, s. 27-30.

¹³⁹ Allen 2012, s. 28.

Litteraturförteckning

Primärlitteratur

Avery, J. Gould, "Civilisation: with Especial Reference to the So-Called Celtic Inhabitants of Ireland" i *Journal of the Anthropological Society of London*, Vol. 7 (1869), s. ccxxi-ccxxxvii

Jackson, J. W., "The Race Question in Ireland" i *The Anthropological Review*, Vol. 7, No. 24 (Jan., 1869), s. 54-76.

Knox, Robert, *The Races of Men: A Fragment* (Franklin Classics: 2018 [1850])

Mackinotsh, Daniel, "Comparative Anthropology of England and Wales" i *The Anthropological Review*, Vol. 4, No. 12 (Jan., 1866), s. 2-21.

MacLean, Hector, "On the Comparative Anthropology of Scotland" i *The Anthropological Review*, Vol. 4, No. 14 (Jul., 1866), s. 209-226.

MacLean, Hector, "Race in History" i *The Anthropological Review*, Vol. 5, No. 17 (Apr., 1867), s. 129-141.

Sekundärlitteratur

Allen, Theodore W., *The Invention of the White Race Volume One: Racial Oppression and Social Control*, 2:a upplagan (London & New York: Verso, 2012 [1994])

Beers Quinn, David, *The Elizabethans and the Irish* (Ithaca, New York: Cornell University Press, 1966)

Calloway, Colin G., *White People, Indians and Highlanders* (New York: Oxford University Press, 2008)

Canny, Nicholas P., "The Ideology of English Colonization: From Ireland to America" i *The William and Mary Quarterly*, Vol. 30, No. 4 (Oct., 1973), s. 575-598

Canny Nicholas P., *The Elizabethan conquest of Ireland: a pattern established 1565-76* (Hassocks: The Harvester Press, 1976).

Chakrabarty, Dipesh, *Provincializing Europe* (Princeton & Oxford: Princeton University Press, 2000)

Coogan, Tim Pat, *The Famine Plot* (New York: Palgrave Macmillan, 2012)

Curtis Jr., Lewis Perry, *Apes and Angels*, 2:a upplagan (Washington & London: Smithsonian Institution Press, 1997 [1971])

Curtis, Liz, *Nothing But the Same Old Story: The Roots of Anti-Irish Racism* (London: Information on Ireland, 1988 [1984])

Engels, Friedrich, *Den arbetande klassens läge i England* (Göteborg: Proletärkultur AB, 1983 [1845])

Foster, R. F., *Modern Ireland 1600-1972* (London: Penguin Books, 1989)

Gilman, Sander, *The Jew's Body* (New York & London: Routledge, 1991)

Lebow, Richard Ned, *White Britain and Black Ireland* (Philadelphia: Institute for the Study of Human Issues, 1976)

Macardle, Dorothy, *The Irish Republic*, 4:e upplagan (Dublin: Irish Press Ltd., 1951)

MacDougall, Hugh A., *Racial Myth in English History* (Montreal: Harvest House, 1982 och Hanover & London: University Press of New England, 1982)

Minahan, James, *One Europe, Many Nations* (Westport, Connecticut: Greenwood Publishing Group, 2000),

Mukerjee, Madhusree, *Churchill's Secret War* (New York: Basic Books, 2010)

O'Hegarty, P. S., *A History of Ireland Under the Union* (London: Methuen & Co. Ltd., 1952)

Palmer, Richard E., *Hermeneutics* (Evanston: Northwestern University Press, 1969)

Sera-Shriar, Efram, *The Making of British Anthropology, 1813-1871* (London & Vermont: Pickering & Chatto, 2013)

Stocking Jr., George W., *Victorian Anthropology* (New York: The Free Press, 1987)

Wechsler, Judith, *Lavater, Stereotype, and Prejudice* i Ellis Shookman (red.), *The Faces of Physiognomy* (Columbia, SC: Camden House, 1993)

Ödman, Per Johan, *Tolkning, förståelse, vetande*, 3:e upplaganj (Lund: Studentlitteratur, 2017 [1979])